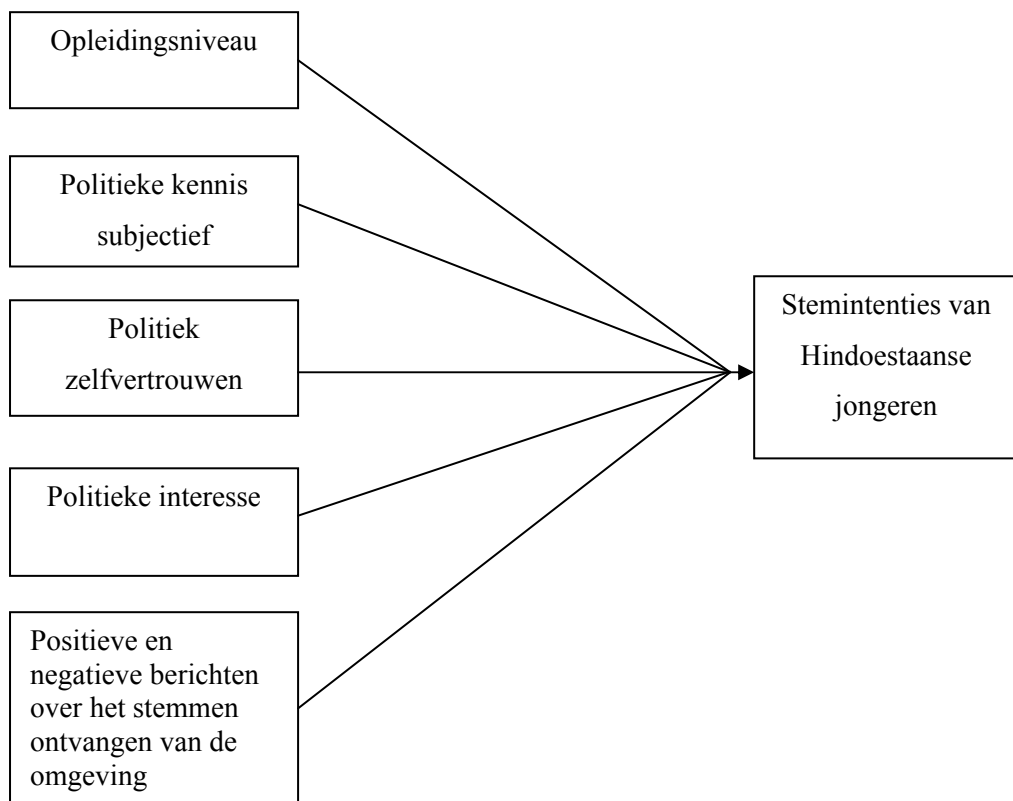

Predictoren van stemintenties van Hindoestaanse jongeren in Nederland

Rosita Soerdjbali

Thesis voor de masteropleiding Politicologie

Universiteit Leiden

Supervisors: Prof. Dr. H. Dekker en Dr. F. Meijerink

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	3
2. Theoretisch verklarend model	10
2.1 Rational choice theory	10
2.2 Resource availability theory	12
2.3 Political socialization theory	13
2.4 Samenvatting	16
3. Methodologie	17
3.1 Populatie	17
3.2 Operationalisaties	18
3.3 Dataverzameling	21
3.4 Respondenten	24
4. Analyses	31
4.1 Stemintentie	31
4.2 Betrouwbaarheid	32
4.3 Bivariate analyse	35
4.4 Regressie-analyse	39
4.5 Samenvatting	41
5. Conclusies en discussie	42
5.1 Conclusies	43
5.2 Discussie	44
6. Samenvatting	47
7. Summary	49
8. Referenties	51

Bijlagen:

- 1: Vragenlijst
- 2: Mail verstuurd naar middelbare scholen
- 3: Mail verstuurd naar Hindoestaanse jongeren
- 4: Rechte tellingen

Voorwoord

Politiek is mensenwerk. Hoe volwassenen politiek handelen en denken over de politiek is vaak terug te voeren naar de jeugdijaren en de omgeving waarin iemand is opgegroeid. In de afgelopen decennia zijn jongeren steeds minder gaan stemmen. Geleidelijk is het idee gegroeid om voor mijn thesis deze twee onderwerpen (jongeren en stemmen) te combineren, want het politiek handelen van jongeren is voor een belangrijk deel bepalend of zij ook in de toekomst gaan stemmen. Aangezien er weinig onderzoek is gedaan naar Hindoestanen en politiek, heb ik me specifiek op Hindoestaanse jongeren gericht.

Voor u liggen de bevindingen van het onderzoek naar de stemintentie van Hindoestaanse jongeren. Het verrichten van een onderzoek, het analyseren van de gegevens en het schrijven van een scriptie is een individueel proces, maar gedurende de afgelopen periode heb ik veel steun gehad van mijn omgeving. Graag richt ik een dankwoord tot mijn begeleider, Prof. dr. H. Dekker die mij in dit traject heeft begeleid. Verder wil ik mijn ouders, mijn echtgenoot en mijn twee zonen Jeevan en Darshan bedanken voor hun steun. Het vinden van Hindoestaanse jongeren voor mijn onderzoek is niet eenvoudig gebleken. Daarom ook een dankwoord aan de docenten Vidjay Jhinkoe en Maltie Patandie, Stichting Hindustani en Maira Lalbadoersingh die mij hebben geholpen om voldoende Hindoestaanse respondenten te vinden via de scholen of hun netwerk. Tot slot dank ik natuurlijk alle anderen die mij tot steun zijn geweest.

Ik wens u veel leesplezier!

Rosita Soerdjibali

November 2012

1. Inleiding

Stemmen is één van de belangrijkste facetten van een democratie. Uit onderzoek is gebleken dat stemgerechtigde jongeren minder vaak naar de stembus gaan dan volwassenen (Dostie-Goulet, 2009). De lage opkomst van jongeren bij de verkiezingen is een punt van zorg, omdat in veel landen jongeren daardoor ondervertegenwoordigd zijn in de instituten van de democratie (Edwards, 2009: 24). De kans is bovendien groot dat niet-stemmende jongeren ook later als volwassenen minder maatschappelijk en politiek participeren. McFarland en Thomas (2011: 401) hebben erop gewezen dat het politiek actief of inactief zijn in de jeugd jaren samenhangt met op latere leeftijd stemmen, participeren in politieke partijen of deelnemen aan maatschappelijke organisaties. Wanneer een jongvolwassene overgaat naar de volwassenheid, dan wordt politieke participatie of onthouding een gewoontegedrag (McFarland en Thomas, 2011: 401).

De opkomstpercentages bij de Tweede Kamerverkiezingen van Nederlandse jongeren in de leeftijd 18-24 jaar worden sinds 1994¹ bijgehouden. De opkomst van jongeren in de leeftijd 18-24 jaar is in de periode 1994-2010 gedaald. In 1994 ging 67% van de jongeren stemmen, terwijl in 2010 59% naar de stembus ging. De opkomstpercentages van jongeren zijn ook lager in vergelijking met die van het totaal aantal stemgerechtigden². In 2010 was de opkomst van de stemgerechtigden 75%, terwijl bij de jongeren de opkomst 59% was. Hierbij moet worden opgemerkt dat de opkomstpercentages van de stemgerechtigden in de periode 1971-2012 licht zijn gedaald van 79% naar 75% (tabel 1.1).

Tabel 1.1 Opkomstpercentages bij de Tweede Kamerverkiezingen periode 1971- 2012

Het jaar waarin de Tweede Kamerverkiezingen hebben plaatsgevonden	Opkomstpercentages incl. jongeren in de leeftijd 18- 24 jaar	Opkomst jongeren in de leeftijd 18- 24 jaar
1971	79%	
1972	84%	
1977	88%	
1981	87%	
1982	81%	
1986	86%	
1989	80%	
1994	79%	67%
1998	73%	61%
2002	79%	69%
2003	80%	

¹ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71725ned&D1=a&D2=a&VW=T> en <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81107ned&D1=a&D2=a&VW=T>

² <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37278&D1=0-3&D2=a&VW=T>

2006	80%	71%
2010	75,4%	59%
2012	74,6%	

Naast jongeren zijn minderheidsgroepen ondervertegenwoordigd in het politieke proces (Kahne en Spote, 2008:739). Nederland kent verschillende minderheidsgroepen en in de afgelopen twintig jaar is onderzoek gedaan naar de stemintentie en het kiesgedrag van de vier grote minderheidsgroepen namelijk personen van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse herkomst en de inwoners van de voormalige Nederlandse Antillen. Bij de laatstgehouden gemeenteraadsverkiezingen van 2010 heeft Forum, het Instituut voor Multiculturele Vraagstukken, aan onderzoeksbureau Motivaction gevraagd om de stemintentie van bovengenoemde minderheidsgroepen te onderzoeken. Slechts 34% bleek de intentie tot stemmen te hebben (Forum, 2010: 8). Van de ondervraagde Surinamers zou 39% naar de stembus willen gaan, terwijl 45% van de personen met een Surinaamse herkomst aangaf niet van plan te zijn deel te nemen aan de verkiezingen en 15% twijfelde over het gaan stemmen (Forum, 2010: 22). Quintelier (2009: 919) merkt op dat de politieke participatie van jongeren uit minderheidsgroepen minder is in vergelijking met leeftijdsgenoten uit de meerderheidsgroep.

Een belangrijke vraag is waarom relatief veel jongeren en relatief veel leden van minderheidsgroepen niet gaan stemmen? In dit onderzoek richt ik mij op de stemintentie van jongeren van één bepaalde minderheidsgroep, namelijk de stemintentie van jonge Hindoestanen die in Nederland wonen. Met stemintentie wordt bedoeld de intentie om wel of niet te stemmen als er ‘nu’ Tweede Kamerverkiezingen zouden worden gehouden. Bij mijn weten heeft zo’n onderzoek nog niet eerder plaatsgevonden. Wel zijn diverse studies onder Surinamers in Nederland gedaan, maar het is niet duidelijk wat het aandeel Hindoestanen daarin is. De Surinaamse bevolking kent geen homogene samenstelling, maar bestaat uit verschillende bevolkingsgroepen waaronder Indianen, Creolen, Hindoestanen, Javanen en Chinezen (Verschuuren, 1994: 86-91). In dat kader merkt Choenni (2003: 9) op dat Hindoestanen zich in mindere mate identificeren met ‘Surinamers’, bijvoorbeeld in vergelijking met Creolen die zich wel met ‘Surinamers’ associëren. Een tweede reden waarom gekozen is om de stemintentie van Hindoestaanse jongeren te onderzoeken en niet die van bijvoorbeeld Turkse of Marokkaanse jongeren (voor deze twee groepen is de stemintentie ook laag), is dat ik zelf tot de doelgroep Hindoestanen behoor en ik grote belangstelling voor de Hindoestaanse gemeenschap heb.

Een probleem op termijn is dat een lage maatschappelijke en politieke participatie van de huidige generatie Hindoestaanse jongeren ertoe kan leiden dat er geen evenredige vertegenwoordiging in de Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden is, waardoor de belangen van Hindoestanen in Nederland onvoldoende zouden kunnen worden behartigd. In de jaren tachtig van de vorige eeuw waren meerdere parlementariërs van Hindoestaanse herkomst actief waren in de Nederlandse politiek (Ramlal, 2003: 209). In de afgelopen decennia zijn echter weinig personen van Hindoestaanse herkomst als Tweede Kamerlid geïnstalleerd. Daarom richt dit onderzoek zich specifiek op Hindoestaanse jongeren, opdat zij in de toekomst zouden kunnen opkomen voor de belangen van de Hindoestaanse gemeenschap. Doel van dit onderzoek is inzicht in de stemintentie van Hindoestaanse jongeren in Nederland en in de achtergronden daarvan. De onderzoeksvraag die hieruit volgt is: ***‘Wat zijn de belangrijkste variabelen die de variantie in stemintentie van Hindoestaanse jongeren in Nederland verklaren?’***

Dit onderzoek heeft zowel een wetenschappelijke als een maatschappelijke relevantie. De wetenschappelijke relevantie is om meer inzicht te verkrijgen in de stemintentie van een bepaalde minderheidsgroep. Onderzoekers naar stemintentie kiezen doorgaans voor een grotere onderzoekspopulatie. Zo heeft Nuus in 2003 een onderzoek gedaan naar de stemintentie van alle Nederlandse jongeren (met waarschijnlijk slechts een paar jongeren met een Hindoestaanse achtergrond). Het is de vraag of de variabelen die van invloed zijn op de stemintentie van Nederlandse jongeren (en waartoe de Hindoestaanse jongeren ook behoren) ook gelden voor de Hindoestaanse jongeren en of de verklarende kracht van die variabelen even sterk is. Uit mijn onderzoek zal blijken welke verklarende variabelen het belangrijkste zijn voor de stemintentie van Hindoestaanse jongeren en of deze variabelen overeenkomen met die van de stemintentie van Nederlandse jongeren in het algemeen. De maatschappelijke relevantie is om de Hindoestaanse gemeenschap meer inzicht te geven in stemintentie van jongeren bij Tweede Kamerverkiezingen en daarmee de Hindoestaanse gemeenschap handvatten aan te reiken om instrumenten te ontwikkelen om de stemintentie van Hindoestaanse jongeren te bevorderen.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, heb ik een kwantitatief onderzoek gedaan onder Hindoestaanse respondenten in de leeftijd van 14-19 jaar. Voor dit onderzoek zijn behalve Hindoestanen ook niet-Hindoestanen benaderd om als vergelijkingsgroep te fungeren om na te gaan of het om dezelfde variabelen gaat die de stemintentie van jonge Hindoestanen in Nederland bepalen.

Voor beide groepen wilde ik een steekproef trekken van ten minste 100 respondenten. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) registreert personen naar herkomst van een land en niet naar etniciteit. Om de herkomst van de respondent te bepalen, is de lijn van het CBS gevolgd. Het CBS kijkt eerst naar het geboorteland van de respondent en daarna naar het geboorteland van de moeder. Indien de moeder in Nederland is geboren, dan wordt gekeken naar het geboorteland van de vader³. De combinatie van religie (het Hindoeïsme) en geboorteland van respondent en/of ouders (tenminste één ouder dient in Suriname geboren te zijn), is bepalend geweest of een respondent binnen de onderzoeksgroep Hindoestaan valt.

De methode van dataverzameling is een websurvey geweest. Om beide onderzoeksgroepen te bereiken, zijn middelbare scholen in de regio Den Haag benaderd om hun medewerking te verlenen aan mijn onderzoek. Aan de hand van de verkregen data is de correlatie tussen stemintentie en de onafhankelijke variabelen berekend. Vervolgens is een regressie-analyse uitgevoerd om te bepalen welke variabelen het meeste effect hebben op de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

Voor de lezers die niet bekend zijn met de achtergrond van Hindoestanen in Nederland geef ik nu een beknopt historisch overzicht. Hindoestanen in Nederland zijn afkomstig uit Suriname, een vroegere kolonie van Nederland. Suriname werd eind vijftiende eeuw door de Spanjaarden ontdekt. Lange tijd hebben Europeanen Suriname niet interessant gevonden om het te verkennen. Dit veranderde rond 1600, omdat er geruchten waren dat langs de noordoostkust van Zuid-Amerika goud te vinden zou zijn (Buddingh, 2000: 9).

Vanaf 1630 is getracht om Suriname te koloniseren, maar dat is om diverse redenen mislukt zoals ontoereikende bevoorrading, aanvallen van Indianen, gebrek aan kennis, en ziektes (Verschuuren, 1994: 14-15). In 1651 lukte het de Engelse gouverneur van Barbados, Wiloughby, een kolonie aan de Suriname-rivier te stichten. Spanjaarden en Portugezen die geen indringers wilden rondom het grondgebied van de Amazone en de Cariben, veroverden Suriname op de Engelsen. Een verrassingsaanval van Nederland in 1667 leidde tot het veroveren van Suriname (Bakker et al, 1998: 21).

In de korte tijd dat Suriname een Engelse kolonie was, legden Engelsen suikerriet-plantages aan, omdat er gebrek aan landbouwgrond was in Barbados. De plantages bleven onder de Nederlandse heerschappij voortbestaan. Omstreeks 1830 werkten 40.000 slaven op de Surinaamse plantages en dezen werden gehaald uit Afrika (Bakker et al., 1998: 33).

---

³ <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/294E2E9A-E5F2-47DE-8158-C3AEEF05471C/0/2011k1b15p24art.pdf>

In navolging van Engeland en Frankrijk aanvaardde het Nederlands parlement in 1862 een wet waarin werd bepaald dat de slavernij op 1 juli 1863 in de Nederlandse koloniën zou worden afgeschaft. Verder was opgenomen dat de ‘vrije’ slaven gedurende een overgangperiode van 10 jaar verplicht waren om zich voor plantagearbeid te verhuren (Van Lier, 1977: 131-133). De plantage-eigenaren schatten in dat na de overgangperiode een tekort aan werkkrachten zou ontstaan (Buddingh, 2000: 212). Nederland besloot om gesprekken met Engeland te voeren om contractarbeiders uit Brits-Indië (het tegenwoordige India) te werven, aangezien dezen met succes in Brits-Guyana en andere Britse koloniën waren tewerkgesteld (Choenni, 2003: 20).

In 1870 werd een Traktaat tussen Nederland en Engeland gesloten waarbij Nederland het recht kreeg om contractanten uit Brits-Indië voor Suriname te werven (Bakker et al., 1998: 97). Engeland kon dat recht bieden, omdat Brits-Indië tot 1947 een Engelse kolonie was. In het Traktaat, dat in 1872 in werking is getreden, was onder meer bepaald dat het Gouvernement van Suriname een emigratie-agent aanstelde die de leiding kreeg over het werven en vershippen van de contractarbeiders naar Suriname (Bakker et al., 1998: 97-99). Verder was in het Traktaat opgenomen dat de contractant(e) zich verplichtte gedurende vijf jaar maximaal zes dagen per week op een plantage te werken waarvoor de contractant(e) een financiële vergoeding zou ontvangen. (Buddingh, 2000: 215-217).

Het werven van de contractarbeiders vond vooral plaats in de deelstaten Uttar Pradesh en West-Bihar. Het inschepen gebeurde vanaf het hoofddepot Calcutta en de overtocht duurde ongeveer drie maanden. Het eerste schip kwam op 5 juni 1873 aan. Protesten van Brits-Indische nationalistenaan waaronder Mahatma Gandhi hebben ertoe bijgedragen dat er een verbod kwam voor het werven van contractarbeiders. De laatste boottocht is in mei 1916 geweest. In totaal zijn 64 zee-reizen gemaakt en zijn ruim 34.000 contractanten vervoerd. Ongeveer een derde van de contractanten is teruggekeerd naar Brits-Indië nadat het contract was uitgediend, twee derde vestigde zich definitief in Suriname (Bakker et al., 1998: 97-99).

In het Traktaat was ook geregeld dat na het uitdienen van het contract de contractanten de keuze hadden tussen een kosteloze terugkeer naar India of het kopen van grond in Suriname. Het beleid van het Surinaamse gouvernement was erop gericht om de contractarbeiders in Suriname te houden vanwege economisch belang. De contractarbeiders konden na hun contractperiode een nieuw contract afsluiten of zich vestigen als een zelfstandige kleinlandbouwer. In 1895 waren er 548 zelfstandige kleinlandbouwers en in 1913 was dat aantal opgelopen tot 5.093 (Dalhuisen et al., 2007: 118-119).

Het vertrek van Creolen (de nakomelingen van de slaven uit Afrika) van de Surinaamse plantagegebieden werd opgevuld door Hindoestanen waardoor een geografische scheiding plaatsvond. Creolen woonden en werkten in en rondom de hoofdstad Paramaribo, Hindoestanen als landbouwers in de districten. Geleidelijk ontwikkelde de Hindoestaanse landbouwersklasse zich tot een middenklasse vanwege deelname aan het hoger onderwijs in Paramaribo (Dalhuisen et al., 2007: 119-121).

Vòòr de Tweede Wereldoorlog vestigden zich weinig Hindoestanen in Nederland. In de jaren vijftig en zestig kwamen enkele honderden Hindoestanen naar Nederland met name om te studeren. Vanaf 1973 nam de migratie van de Hindoestanen naar Nederland toe vanwege de naderende onafhankelijkheid van Suriname. Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk. De uittocht van Hindoestanen naar Nederland duurde tot ongeveer 1980. De staatsgreep in 1980 onder leiding van sergeant Bouterse en de decembermoorden van 1982 leidden ertoe dat de toestand in Suriname onder het militaire bewind verslechterde. In vergelijking met midden jaren zeventig nam de emigratie van Hindoestanen naar onder meer Nederland toe (Choenni, 2003: 54-55).

Van de ruim 34.000 contractanten die vanuit Brits-Indië naar Suriname kwamen, was 80% Hindoe, ongeveer 18% Moslim en 2% Christen (Dalhuisen et al., 2007: 119-120). Al deze groepen worden onder de doelgroep Hindoestanen geschaard (Choenni, 2003: 4). Voor dit onderzoek heb ik mij gericht op een deel van de doelgroep Hindoestanen namelijk de Hindoes en is gekozen om de religie het hindoeïsme als uitgangspunt te nemen om de doelgroep af te bakenen. De respondenten van de doelgroep Hindoestanen zijn dus de achterkleinkinderen van de contractarbeiders die vanuit Brits-Indië naar Suriname zijn gekomen. Nederland telt tegenwoordig ongeveer 150.000 Hindoestanen met een Surinaamse achtergrond⁴. Hindoestanen in Nederland wonen vooral in Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer en Almere⁵.

---

⁴ <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/E77E4C63-775E-4708-B347-1D1DA392B119/0/2011k2b15p97art.pdf> en <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70086ned&D1=0-1,17-18&D2=a&HD=090710-1521&HDR=T&STB=G1>

⁵ <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/E77E4C63-775E-4708-B347-1D1DA392B119/0/2011k2b15p97art.pdf>

Tot zover de geschiedenis. Terug nu naar de inhoud van deze scriptie. In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader beschreven. Dit kader omvat de volgende theorieën: rational choice theory, resource availability theory en political socialization theory. In hoofdstuk 3 komt de methodologie van het onderzoek aan de orde. In hoofdstuk 4 staan de analyses centraal. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies en discussie. In hoofdstuk 6 leest u de samenvatting van het onderzoek in het Nederlands en in hoofdstuk 7 de samenvatting in het Engels.

2. Theoretisch verklarend model

De politieke wetenschap kent meerdere dominante theorieën om stemintentie te verklaren. Wetenschappers hebben tot op heden het stemgedrag en de intentie daartoe aan de hand van verschillende theorieën proberen te verklaren. Deze theorieën vinden hun oorsprong in de psychologie, economie en sociologie (Druckman et al., 2009). Theorieën die bijdragen aan de verklaring van stemgedrag en stemintentie zijn de rational choice theory, resource availability theory en political socialization theory (Nuus, 2003). Deze drie theorieën zijn ook toegepast als theoretisch kader voor deze studie naar de stemintentie van de Hindoestaanse jongeren. Uit elk van deze theorieën zijn een of meer onafhankelijke variabelen ter verklaring van stemintentie afgeleid. Paragraaf 2.1 gaat over de rational choice theory. In paragraaf 2.2 wordt de resource availability theory toegelicht. Paragraaf 2.3 beschrijft de political socialization theory. In paragraaf 2.4 wordt dit hoofdstuk samengevat.

2.1 Rational choice theory

Rational choice theory ziet burgers als een rationeel handelend personen. Eigenbelang van hen staat in deze theorie centraal. De belangrijkste veronderstelling is dat mensen gaan stemmen als zij verwachten dat het stemmen hen iets oplevert, dat wil zeggen dat de informatie- en transactiekosten van deelname laag en de verwachte opbrengsten hoog zijn (Downs, 1957). Dudley en Gitelson (2003: 264) bevestigen dat kiezers de verwachte voordelen afwegen tegen de verwachte kosten van het stemmen. Met de kosten worden de kosten bedoeld voor het zoeken en verwerken van informatie en beslissen wat te doen.

De rationeel handelende persoon dient binnen een beperkte tijd van de verkiezingsperiode een keuze te maken om te gaan stemmen en daarbij een aantal zaken in overweging te nemen: de voordelen van het stemmen, de kans op het uitbrengen van een beslissende stem en de kosten van het stemmen (Blais, 2000: 54). Wanneer een kiezer stemgerechtigd is en mag stemmen op twee kandidaten (A en B) dan zijn er drie opties: stemmen op kandidaat A, stemmen op kandidaat B, of niet stemmen. Indien de kiezer besluit om te gaan stemmen, dan zullen de voordelen van het stemmen volgens deze theorie in de ogen van die kiezer groter te zijn dan de kosten. Voor jongeren die de eerste keer gaan stemmen, zijn de kosten relatief hoog. Ze moeten de locatie en de regels van het stembureau te weten zien te komen en zich moeten verdiepen in de standpunten van de politieke partijen over belangrijke kwesties (Plutzer, 2002: 42).

De kosten van het stemmen zijn relatief lager indien een individu veel ‘vrije tijd’ en geld bezit. Onderzoek heeft aangetoond dat hoe hoger de sociaaleconomische klasse (van de ouders) is, hoe groter de kans is dat een burger gaat stemmen (Hadjar en Beck, 2010: 524). Flanagan en Levine (2010:159) wijzen erop dat verschillen in de sociale klasse al bij de pre-
volwassenheid tot uitdrukking komen, omdat jongeren uit bijvoorbeeld een lagere sociale klasse in de thuissituatie minder informatie meekrijgen over politiek en/of minder vaak discussiëren over politieke onderwerpen. De kosten zijn ook lager als een burger al de nodige politieke kennis bezit. Vervolgens is er een duidelijke correlatie tussen de mate van politieke kennis en het niveau van het genoten onderwijs. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer burgers weten over politiek, hoe meer ze naar de stembus gaan of als vertegenwoordiger optreden in onderhandelingsituaties of in het parlement (Bovens en Wille, 2010: 417). In het algemeen beschikken burgers ook meer politieke kennis als zij participeren in maatschappelijke organisaties (Hart en Atkins, 2011: 204).

De kosten van stemmen zijn relatief laag als de betrokkene een hoge opleiding heeft genoten, een hoog inkomen heeft, een redelijke kennis van de politiek heeft, en een duidelijke partij/kandidaat voorkeur of een uitgesproken politieke ideologie heeft. Mogelijke baten van het stemmen zijn: het dienen van het eigen belang (dit geldt alleen indien het individu verschillen ziet tussen de partijen of kandidaten) en het krijgen van een positief gevoel bij het voldoen aan de burgerplicht door te stemmen als het individu het stemmen inderdaad als een uiting van goed burgerschap beschouwt (Plutzer, 2002).

Op basis van bovengenoemde onderzoeken zijn de volgende variabelen gekozen ter verklaring van de stemintentie in dit onderzoek: *de sociaaleconomische klasse (van de ouders), het opleidingsniveau, de mate van politieke kennis, het al dan niet hebben van een partijvoorkeur en het stemmen als een burgerplicht beschouwen*. De hypothesen, afgeleid van de rational choice theory zijn:

- H1: Hoe hoger de sociaaleconomische klasse (van de ouders), hoe sterker de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.
- H2: Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.
- H3: Hoe meer politieke kennis, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.
- H4: Hoe duidelijker de partijvoorkeur, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.
- H5: Hoe sterker het stemmen als een burgerplicht wordt beschouwd, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

2.2 Resource availability theory

De resource availability theory is een variant van de rational choice theory (Brady, Verba en Schlozman, 1995). Ook deze theorie voorspelt dat burgers de intentie hebben om te stemmen als de verwachte kosten van het stemmen lager zijn dan de verwachte opbrengsten. Volgens deze theorie zijn de verwachte kosten en baten afhankelijk van drie variabelen. De eerste variabele is 'vrije tijd', dat wil zeggen het aantal uren dat overblijft op een gemiddelde dag na het studeren of naar school gaan en het doen van betaald of onbetaald bijvoorbeeld huishoudelijk werk. De tweede variabele is 'geld', dat wil zeggen de hoogte van het eigen inkomen of het gezinsinkomen in brede zin. De derde variabele bestaat uit 'civic skills'; dat wil zeggen communicatie- en organisatorische capaciteiten die essentieel zijn voor politieke activiteiten (hier is dat stemmen) en die worden gemeten aan de hand van het opleidingsniveau, de taalvaardigheid en de betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties.

Deze drie variabelen vormen samen de 'capaciteit' variabele in deze theorie. Mensen hebben de neiging om meer politiek actief te zijn als ze dat '*kunnen*', dat wil zeggen de capaciteit daartoe hebben in de vorm van tijd, geld en maatschappelijke vaardigheden. Daarnaast is er de variabele van het '*willen*', dat wil zeggen de motivatie tot het gedrag hebben. De derde en laatste variabele is '*gevraagd worden*' of '*uitgenodigd en aangemoedigd worden om deel te nemen*' (Verba, Brady en Schlozman, 1995). Uit het eigen onderzoek van Verba et al. (1995) is gebleken dat de tweede variabele 'motivatie' het meeste effect op gedrag heeft.

Een belangrijke 'motivatie' variabele voor politiek gedrag inclusief stemmen is politieke interesse. Een tweede belangrijke 'motivatie' variabele is politiek zelfvertrouwen, dat wil zeggen het geloof van een persoon in het eigen vermogen om de politiek te begrijpen en met politieke actie het politieke proces te kunnen beïnvloeden (Hadjar en Beck, 2010: 526). De derde belangrijke variabele is de aan- of afwezigheid van politiek cynisme. Hoogopgeleide burgers hebben de neiging om positiever over politiek en politici te denken dan lager opgeleiden, die meer geneigd zijn om cynisch te zijn over politiek en politici. Sommige burgers vinden dat de overheid alleen opkomt voor de grote belangen en geen oog heeft wat de burger wil (Newton, 2006: 846). In veel westerse democratieën is politiek cynisme toegenomen en zijn politiek vertrouwen en tevredenheid met de overheid afgenomen (Newton, 2006:846).

Voor minderheidsgroepen is nog een andere variabele belangrijk namelijk nationale verbondenheid. Maxwell (2008) concludeert dat als minderheden zich verbonden voelen met de maatschappij, de kans groter is dat zij zich identificeren met de meerderheidsgroep. Het is te verwachten dat minderheidsgroepen die zich verbonden voelen met de maatschappij en zich identificeren met de meerderheidsgroep een positievere intentie tot stemmen te hebben.

Op basis van bovengenoemde onderzoeken heb ik de volgende variabelen gekozen voor de verklaring van de verschillen in stemintentie volgens de resource availability theory: *politiek zelfvertrouwen, politieke interesse, politiek cynisme en nationale verbondenheid*. De hypothesen, afgeleid van de resource availability theory zijn:

H6: Hoe meer politiek zelfvertrouwen, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

H7: Hoe meer politieke interesse, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

H8: Hoe meer politiek cynisch, hoe negatiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

H9: Hoe meer verbonden zijn met de Nederlandse samenleving, hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

2.3 Political socialization theory

Political socialization theory gaat ervan uit dat politiek gedrag en de daaraan ten grondslag liggende cognities en affecties zijn aangeleerd (Sears en Levy, 2003). Dit aanleren gebeurt hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend tijdens de kindertijd, adolescentie en jong volwassenheid. Onderzoek op het gebied van politieke socialisatie richt zich op de socialisatie processen die mensen ondergaan vanaf hun kindertijd en op de politieke berichten die ze daarbij ontvangen bijvoorbeeld over stemmen (Perks en Haan, 2011: 108; Shapiro, 2004: 3). De studie van politieke socialisatie is sterk gerelateerd aan de studie van kinderen, omdat mensen fundamentele politieke oriëntaties in een vroeg stadium van hun leven ontwikkelen.

Onderzoekers noemen verschillende redenen waarom jongeren niet gaan stemmen zoals het niet discussiëren over de politiek in de thuissituatie of een gebrek aan effectieve politieke educatie tijdens het vak maatschappijleer op school (Kahne en Sporte, 2008: 1094).

Political socialization theory voorspelt dat de intentie om te stemmen of niet te gaan stemmen het resultaat is van het ontvangen en verwerken van affectieve en informatieve berichten over stemmen door anderen (Shapiro, 2004: 13). Die berichten kunnen afkomstig zijn van een verscheidenheid aan 'relevante anderen' of 'socialisatie agenten'.

Het is de verwachting dat mensen gaan stemmen of willen gaan stemmen als zij vooral positieve berichten over stemmen hebben ontvangen en denken dat de relevante anderen uit hun directe omgeving gaan stemmen en/of het stemmen door de socialisant zouden waarderen.

Ouders zijn de belangrijkste agenten van de politieke socialisatie voor kinderen en jongeren. Jongeren nemen van hun ouders een verscheidenheid aan ervaringen als bagage mee zodat zij zich maatschappelijk kunnen ontwikkelen. Als ouders maatschappelijk betrokken zijn, dan kunnen de jongeren zich identificeren met dat gedrag van hun ouders en dat imiteren (Verba et al., 1995). De gezinsomgeving legt de basis om vertrouwelijk te discussiëren over de politiek (Wolak, 2009: 574). Als kinderen met hun ouders praten over verkiezingen en positieve boodschappen meekrijgen om te stemmen, dan zullen de jongeren eerder de intentie hebben om naar de stembus te gaan (Pacheco en Plutzer, 2008: 585). Als ouders stemmen, dan is de kans groot dat hun kinderen ook gaan stemmen (Wolak, 2009: 573). 'Het grootste effect bij de eerste opkomst van jongeren is als ouders ook gaan stemmen' zo schrijft Plutzer (2002: 48).

School is de tweede politieke socialisatie agent. Op school kunnen politiek gerelateerde onderwerpen expliciet aan de orde komen bijvoorbeeld tijdens de lessen maatschappijleer (Gniewosz et al., 2009: 338). Tijdens die lessen bieden leraren informatie over de politiek aan en stimuleren ze het politiek debat tussen de leerlingen onderling (Wolak, 2009: 575). Door middel van de lessen op scholen kan ook informatie worden gegeven over het stemmen, kan bevorderd worden het stemmen als burgerplicht te zien, en kan politiek zelfvertrouwen worden ontwikkeld (Verba et al., 1995: 305). Verder kunnen jongeren extra-curriculaire activiteiten ontplooiën op hun middelbare school, waardoor ze meer betrokken worden bij maatschappelijke organisaties ook als ze volwassenen zijn (Andolina et al., 2003: 275). Door deel te nemen aan activiteiten op school of een andere organisatie kunnen jongeren vaardigheden ontwikkelen zoals discussiëren, onderhandelen, lobbyen en stemmen (Hart en Atkins, 2011: 204). In het algemeen hebben discussies over politieke kwesties op school een positief effect op het toekomstige politieke gedrag (Dostie-Goulet, 2009: 407).

Vrienden vormen de derde politieke socialisatie agent. Naarmate zij ouder worden maken kinderen zich los van het gezin en worden vrienden belangrijker. Vrienden zijn de belangrijkste gesprekspartners voor jongeren (Dostie-Goulet, 2009: 407). Wanneer jongeren over verkiezingen discussiëren en praten over het gaan stemmen met hun vrienden, dan ontvangen ze informatieve en emotionele boodschappen die kunnen bijdragen aan hun stemintentie (Wolak, 2009: 575).

Echter, de meeste vrienden van jongeren bestaan uit niet-stemmers vanwege hun leeftijd en kunnen niet bevestigen dat stemmen eenvoudig is, leuk is, of voldoening geeft (Plutzer, 2002: 41).

De vierde agent is de kerk. Jongeren die betrokken zijn bij een religieuze organisatie nemen ook vaker deel aan andere maatschappelijke organisaties (Perks en Haan, 2011: 117). Onderzoek heeft ook aangetoond dat de deelname aan instellingen zoals kerken leidt tot meer politieke activiteiten zoals stemmen (Andolina et al., 2003: 275).

Andere agenten zijn massacommunicatiemedia en internet. Televisie-uitzendingen en met name tv-debatten in de verkiezingsperiode hebben een belangrijk effect op percepties van politieke partijen en kandidaten (Aalberg en Jenssen, 2007: 116). Ik heb weinig onderzoek gevonden naar effecten van het gebruik van Internet, bijvoorbeeld van sociale media sites zoals Facebook, MySpace en YouTube, op politieke oriëntaties en gedrag van jongeren. Internet kan een middel zijn waarlangs jongeren zich mobiliseren en worden gemobiliseerd in de politiek. Sommige onderzoekers concluderen dat internet de politieke participatie stimuleert (Baumgartner en Morris, 2010: 24-25).

Van de political socialization theory heb ik de volgende variabelen afgeleid om de variantie in stemintentie te verklaren: positieve of negatieve berichten over stemmen die het individu heeft ontvangen van ouders, school, vrienden, kerk, massamedia (kranten en televisie) en internet. De hypothese, afgeleid van de political socialization theory is:

H10: Hoe meer positieve berichten ontvangen om te gaan stemmen afkomstig van ouders (10a), school (10b), vrienden (10c), kerk (10d), massamedia (10 e) en internet (10f), hoe positiever de stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

Aan de hand van bivariate analyses wordt nagegaan of de bovengenoemde tien hypothesen verworpen kunnen worden. Met een regressie-analyse wordt de volgende, overkoepelende hypothese getoetst:

H11: De genoemde tien variabelen, verklaren ten minste 50% van de variantie in stemintentie van Hindoestaanse jongeren (11a) en niet-Hindoestaanse jongeren (11b).

2.4 Samenvatting

Het theoretische model voor mijn onderzoek naar de verklaring van variantie in stemintentie bestaat uit variabelen die ik heb afgeleid van drie belangrijke theorieën uit de politieke psychologie namelijk de rational choice theory, resource availability theory en de political socialization theory. De theorieën en de bijbehorende variabelen zijn in tabel 2.1 weergegeven.

Tabel 2.1 Theorieën en variabelen

Theorie	Variabelen ter verklaring van stemintentie
Rational choice theory	Sociaaleconomische klasse (van de ouders) Opleidingsniveau Politieke kennis Hebben van een partijvoorkeur Stemmen als burgerplicht beschouwen
Resource availability theory	Politiek zelfvertrouwen Politieke interesse Politiek cynisme Nationale verbondenheid
Political socialization theory	Positieve of negatieve berichten hebben ontvangen over stemmen van: - ouders - vrienden - school - kerk - massacommunicatiemedia en - Internet

3. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van het onderzoek beschreven. In paragraaf 3.1 wordt de populatie beschreven. Paragraaf 3.2 gaat over de operationalisatie van de variabelen. Paragraaf 3.3 beschrijft op welke wijze het onderzoek is uitgevoerd. In paragraaf 3.4 wordt de uiteindelijke steekproef beschreven. In paragraaf 3.5 wordt dit hoofdstuk samengevat.

3.1 Populatie

De populatie bestaat uit Hindoestaanse jongeren in de leeftijd van 14 t/m 19 jaar die op een middelbare school zitten in Nederland. Voor deze specifieke leeftijdscategorie is gekozen, omdat deze jongeren voor de eerste keer mogen stemmen bij de eerstvolgende verkiezingen van de Tweede Kamer in 2016. Deze keuze is gemaakt in 2011 ervan uitgaande dat de op dat moment zittende regering de regeringsperiode van 4 jaar vol zou maken. Die verwachting is niet uitgekomen: in april 2012 viel de regering en vond een nieuwe verkiezing van de Tweede Kamer plaats op 12 september jl. Zoals eerder is aangegeven is het wel of niet stemmen voor de eerste keer cruciaal voor het stemgedrag van een persoon op latere leeftijd. Niet-Hindoestaanse jongeren in dezelfde leeftijdscategorie hebben als vergelijkingsgroep gefungeerd om na te gaan of de stemintentie van Hindoestaanse jongeren en de verklaring van de variantie daarin verschillen van die van overige jongeren in Nederland. De respondenten van beide onderzoeksgroepen zitten op een VMBO, MAVO, HAVO, VWO, Atheneum of Gymnasium in klas 2 t/m 6. De steekproef omvatte 408 respondenten.

Om de vergelijking te maken tussen de onderzoeksgroepen Hindoestanen en niet-Hindoestanen is een quotasteekproef getrokken, gebaseerd op de verdeling jongen-meisje, opleidingstype, leeftijd en schoolklas. Vooraf is bepaald dat middelbare scholen in Den Haag en omstreken voor dit onderzoek zouden worden benaderd, omdat in Den Haag het grootste aantal Hindoestanen woont.⁶ Verder zouden leerlingen op openbare scholen worden gevraagd, omdat een groot deel van de Hindoestaanse jongeren vanwege hun geloofsovertuiging eerder voor een openbare school kiest dan voor een bijzondere school.

---

⁶ <http://www.acbkenniscentrum.nl/public/Publicatie/50/download1/2011-04-05%20Factsheet%20Hindostanen%20in%20Nederland.pdf>

3.2 Operationalisaties

Voor dit onderzoek is een vragenlijst ontwikkeld waarbij gebruik is gemaakt van de vragenlijsten van eerdere onderzoeken naar stemintentie en de daarin vervatte operationalisering van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Het betreft de vragenlijsten van het Nationaal Kiezersonderzoek uit 1994 (Anker en Oppenhuis, 1995) en 2010⁷, het Forum-onderzoek bij de gemeenteraadsverkiezingen 2010 (Forum, 2010), en de onderzoeken van Nuus (2003) en Maxwell (2008). De afhankelijke variabele ‘*stemintentie*’ is gemeten aan de hand van de volgende vraag: ‘Stel dat er morgen verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden zijn en je zou mogen stemmen. Zou je dan gaan stemmen?’ De respondenten konden uit vier antwoordcategorieën kiezen: ‘zeker wel stemmen’, ‘waarschijnlijk wel stemmen’, ‘waarschijnlijk niet stemmen’ en ‘zeker niet stemmen’.

De eerste vijf onafhankelijke variabelen zijn afgeleid van de ‘rational choice theory’: sociaal-economische klasse van de ouders, opleidingsniveau, politieke kennis, hebben van een partijvoorkeur, en stemmen als een burgerplicht beschouwen.

Voor de onafhankelijke variabele ‘*sociaal-economische klasse*’ is aan de respondenten gevraagd tot welke klasse zij hun ouders rekenen. De antwoordopties daarbij waren: ‘de hogere klasse’, ‘de hogere middenklasse’, ‘de middenklasse’, ‘de lagere middenklasse’, ‘de arbeidersklasse’ en ‘weet niet’.

Bij de variabele ‘*opleidingsniveau*’ konden de respondenten kiezen uit de volgende antwoordopties: ‘VMBO’, ‘MAVO’, ‘HAVO’, ‘VWO’, ‘Gymnasium’ of ‘Atheneum’.

‘*Politieke kennis*’ is gemeten aan de hand van vijf vragen. De eerst vier vragen luiden: ‘Hoeveel weet jij van de politiek in Nederland?’, ‘Hoeveel weet jij van wat de Nederlandse regering doet?’, ‘Hoeveel weet je van wat de Tweede Kamer doet?’, ‘Hoeveel weet je van wat politieke partijen doen?’ De antwoordopties bij deze vragen waren: ‘heel veel’, ‘veel’, ‘weinig’ en ‘heel weinig’. De vijfde vraag van politieke kennis luidde: ‘Weet jij wat er in de politiek wordt bedoeld met ‘links’, ‘rechts’ of ‘het centrum’’. De respondenten hadden de keuze uit de antwoordopties: ‘ja, dat weet ik wel’, ‘ja, een beetje’ of ‘nee, dat weet ik niet’.

De vraag voor de variabele ‘*een partijvoorkeur hebben*’ is als volgt geformuleerd: ‘Welke politieke partij heeft op dit moment je voorkeur?’

---

⁷ http://www.dpes.nl/pages/nko_2010.php

Hierbij waren de antwoordopties: 'VVD', 'PvdA', 'PVV', 'SP', 'CDA', 'D66', 'GroenLinks', 'ChristenUnie', 'SGP', 'Partij voor de Dieren', 'andere partij' en 'weet niet'. In de analyse zijn de antwoorden verdeeld in wel een partijvoorkeur en niet een partijvoorkeur hebben.

De variabele '*het stemmen als burgerplicht beschouwen*' is als stelling geformuleerd namelijk: 'Gaan stemmen is een plicht ten opzichte van de maatschappij'. Antwoordopties daarbij zijn: 'geheel mee eens', 'mee eens', 'mee oneens' en 'geheel mee oneens'.

De volgende vier onafhankelijke variabelen zijn afgeleid van de resource availability theory: politiek zelfvertrouwen, politieke interesse, politiek cynisme, en nationale verbondenheid.

'*Politiek zelfvertrouwen*' is gemeten aan de hand van drie stellingen: 'Ik vind mezelf heel goed in staat om een actieve rol te spelen in de politiek', 'Ik denk dat ik het in de politiek even goed zou doen als de meeste andere mensen' en 'Soms lijkt de politiek zo ingewikkeld dat mensen zoals ik niet echt kunnen begrijpen wat er speelt'. De respondenten konden kiezen uit vier antwoordopties namelijk: 'geheel mee eens', 'mee eens', 'mee oneens' en 'geheel mee oneens'.

Voor de variabele '*politieke interesse*' is eerst aan de respondenten gevraagd naar de interesse in politiek in het algemeen. Gekozen kon worden uit drie antwoordcategorieën namelijk 'zeer geïnteresseerd', 'tamelijk geïnteresseerd' of 'niet geïnteresseerd'. De tweede vraag gaat over de mate van interesse in de volgende tien onderwerpen: 'werkloosheid', 'criminaliteit', 'milieuvervuiling', 'discriminatie', 'oorlog', 'armoede in de wereld', 'terrorisme', 'drugsgebruik', 'Eurocrisis' en 'dictators'. De antwoordopties waren: 'zeer geïnteresseerd', 'tamelijk geïnteresseerd' en 'niet geïnteresseerd'.

Voor '*politiek cynisme*' zijn acht stellingen aan de jongeren voorgelegd. Deze zijn: 'Politici zijn zakkenvullers', 'Politici houden zich aan hun beloften', 'Politici kicken op macht', 'Politici zijn betrouwbaar', 'Politici weten wat er onder het volk leeft', 'Politici kletsen als een kip zonder kop', 'Politici maken een goede afweging bij het nemen van beslissingen' en 'Politici weten problemen in de maatschappij niet op te lossen'. De vier antwoordcategorieën waren: 'helemaal mee eens', 'mee eens', 'mee oneens' en 'helemaal oneens'.

Twee vragen zijn in de vragenlijst opgenomen om de variabele '*nationale verbondenheid*' te meten, namelijk: 'Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met Nederland?' en 'Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Nederlanders'? Daarnaast is een vraag opgenomen over de verbondenheid met Hindoestanen.

Deze luidde: 'Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Hindoestanen Nederland'? De antwoordopties bij deze drie vragen luiden: 'zeer sterk verbonden', 'tamelijk sterk verbonden' en 'niet verbonden'.

Van de political socialization theory is een onafhankelijke variabele afgeleid, namelijk *het hebben ontvangen van berichten over stemmen* van relevante anderen. De respondenten zijn gevraagd zes vragen te beantwoorden.

In de eerste vraag zijn de respondenten gevraagd of zij wel eens over politiek praten met - en zodoende politieke berichten ontvangen van – ouders en vrienden. De vraag luidde: 'Met sommige mensen in jouw omgeving praat je misschien wel eens over wat politici of politieke partijen zeggen en doen. Met anderen misschien nooit. Wil je bij elk van deze personen aangeven of jij met hem of haar vaak, soms, zelden of nooit praat over wat politici of politieke partijen zeggen en doen'. De personen genoemd in de vraag waren 'moeder', 'vader', en 'beste vriend(in)'. De antwoordcategorieën waren: 'vaak', 'soms', 'zelden', 'nooit' en 'ik heb geen vader, moeder, beste vriend(in)'.

De tweede vraag was meer toegespitst op beïnvloeding wat stemmen betreft door relevante anderen. De vraag luidde: 'Wil je bij elk van deze personen aangeven hoe vaak hij of zij wel eens heeft geprobeerd jou ervan te overtuigen dat het goed is om te gaan stemmen bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer'. De personen genoemd in de vraag waren 'moeder', 'vader', 'beste vriend(in)' en 'favoriete leraar/lerares op school'. De antwoordopties bij deze vraag waren: 'vaak', 'soms', 'zelden', 'nooit' en 'ik heb geen vader, moeder, beste vriend(in) of favoriete leraar/lerares'.

Bij de derde vraag zijn respondenten gevraagd naar de perceptie van het stemgedrag van relevante anderen: 'Wil je bij elk van deze personen aangeven of je verwacht dat hij of zij gaat stemmen bij de komende Tweede Kamerverkiezingen (als zij stemrecht zouden hebben)?' De personen genoemd in de vraag waren weer 'moeder', 'vader', 'beste vriend(in)' en 'favoriete leraar/lerares op school'. De antwoordopties bij deze vraag waren: 'zeker wel', 'waarschijnlijk wel', 'waarschijnlijk niet', 'zeker niet' en 'ik heb geen vader, moeder, beste vriend(in) of favoriete leraar/lerares'.

De vierde vraag ging over intentionele politieke socialisatie – politieke educatie – op school. De vraag luidde: 'Heb je dit schooljaar (2011/2012) van een leraar/lerares op school les gehad over politiek in Nederland?'. De respondenten konden kiezen uit de opties: 'Nee, ik heb geen les hierover gehad' of 'Ja, ik heb wel les hierover gehad'.

De respondenten zijn daarnaast ook nog gevraagd naar het belang van politieke educatie op school: 'Vind je het zeer belangrijk, tamelijk belangrijk of niet belangrijk dat op school les over politiek in Nederland wordt gegeven'?

De vijfde politieke socialisatie vraag ging over massacommunicatiemedia. Om via deze media berichten over stemmen te ontvangen moet wel van deze media gebruik worden gemaakt. De vraag is toegespitst op de televisie en luidde: 'Op hoeveel dagen heb je vorige week naar het journaal of jeugdjournaal op de televisie gekeken'? De antwoordopties waren 'vrijwel dagelijks', '5 à 6 dagen per week', '3 à 4 dagen per week', '1 à 2 dagen per week', 'minder dan 1 keer per week' of 'ik kijk geen televisie'.

De zesde vraag betrof het gebruik van internet voor politieke berichten. De vraag luidde: 'Op hoeveel dagen heb je vorige week op internet informatie over politiek in Nederland gezien'? De respondenten konden weer kiezen uit de volgende zes antwoordopties: 'vrijwel dagelijks', '5 à 6 dagen per week', '3 à 4 dagen per week', '1 à 2 dagen per week', 'minder dan 1 keer per week' of 'ik kijk niet op het internet naar informatie over politiek in Nederland'. Voor de volledige vragenlijst verwijs ik de lezer graag naar bijlage 1.

3.3 Dataverzameling

De data zijn verzameld via een websurvey. Het voordeel van een websurvey is dat een grotere groep respondenten is te bereiken in vergelijking met telefonisch enquêteren of interviewen. Verder spelen aspecten als tijd en kosten mee om een websurvey uit te voeren; het is sneller en goedkoper. Voor de websurvey is de vragenlijst in Qualtrics geplaatst. Qualtrics is een hulpmiddel dat sinds het academisch jaar 2011/2012 voor studenten van de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Universiteit Leiden gratis beschikbaar is om een websurvey uit te voeren. Aan de hand van de ingevulde websurveys genereert Qualtrics een SPSS dataset.

De respondenten hebben de vragenlijst tijdens een les op school ingevuld. Voordat de websurvey online ging, is die uitgetest. Daartoe is de websurvey per e-mail aan een aantal Hindoestaanse leerlingen in klas 2 en 3 van het VMBO gestuurd. Deze proefpersonen heb ik binnen mijn Hindoestaanse familie- en vriendenkring gevonden. In deze proeffase is gekozen om alleen VMBO-leerlingen de vragenlijst te laten invullen, omdat het VMBO het laagste opleidingsniveau van de middelbare schoolopleiding is. Daarbij is verondersteld dat als de vragen niet helder waren geformuleerd of te moeilijk waren, de proefpersonen uit het VMBO dit eerder zouden signaleren dan HAVO en/of VWO-scholieren.

Verder is de gedachte geweest dat als VMBO-scholieren de websurvey kunnen invullen, HAVO- en VWO-scholieren dat dan ook zouden kunnen. Uit de test kwam naar voren dat de proefpersonen sommige vragen niet goed hadden begrepen. Deze vragen en de daarbij behorende antwoordcategorieën zijn vervolgens aangepast. Ook is nagegaan of de respondenten de websurvey binnen de gestelde tijd konden beantwoorden. Dat bleek het geval te zijn; de respondenten hadden gemiddeld 10 minuten nodig om de websurvey in te vullen. Tot slot is nagegaan of de routing van de vragenlijst werkte. Zo diende bijvoorbeeld de vraag over het aantal kerkbezoeken te worden overgeslagen indien de respondent had aangevinkt geen godsdienst te hebben. Na de test is nog een enkele vraag in de vragenlijst aangepast vanwege recente politieke veranderingen. Op 20 februari 2012 maakte de PvdA het aftreden van Job Cohen als fractievoorzitter bekend. De antwoordoptie bij vraag 25 moest als gevolg daarvan worden gewijzigd; de naam Job Cohen is vervangen door Diederik Samsom.

Met behulp van de schoolgids Voortgezet Onderwijs is nagegaan welke scholen benaderd zouden kunnen worden⁸. Vervolgens is een tekst opgesteld die via een e-mail naar de schooldirecteur en/of docent maatschappijleer zou worden gestuurd. Inhoud van deze e-mail was het verzoek tot medewerking aan het onderzoek, het onderwerp, de wijze waarop de scholieren de websurvey konden invullen en het verwachte tijdsbeslag (bijlage 2). Om aan het e-mailadres van de schooldirecteur of de docent maatschappijleer te komen, is gebeld naar de administratie van de school. Die administraties hebben aangegeven naar wie de e-mail het beste gestuurd kon worden. Vervolgens is de e-mail verzonden en een paar dagen later heb ik gebeld naar de school of aan het onderzoek medewerking zou worden verleend. Vaak moest er meerdere keren worden gebeld voordat de directeur of de docent maatschappijleer telefonisch bereikt werd. De schooldirecteuren wilden niet meewerken aan mijn onderzoek, omdat zij dagelijks dit soort verzoeken van studenten en/of organisaties ontvangen. Het rechtstreeks benaderen van de docent maatschappijleer heeft meer succes gehad. In een aantal gevallen zouden de lessen maatschappijleer juist over politiek gaan en het invullen van de websurvey paste in dat lesprogramma.

Op een aantal scholen heeft de docent maatschappijleer via de schoolleiding in verband met privacy toestemming gevraagd aan de ouders of hun zoon/dochter de websurvey mocht invullen. Vaak kostte het enkele weken voordat er toestemming werd verleend. Om deelname attractiever te maken heb ik scholen enkele bioscoopbonnen voor hun leerlingen in het vooruitzicht gesteld.

---

⁸ Deze schoolgids wordt jaarlijks onder de groep 8-leerlingen van de basisscholen in Den Haag en regio verspreid om zich te oriënteren op middelbare scholen in de regio Den Haag.

De docent maatschappijleer heeft deze kaarten vervolgens verloot onder de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Uiteindelijk hebben zeven scholen aan het onderzoek meegewerkt⁹. Op vier scholen is de papieren versie van de vragenlijst ingevuld in plaats van de websurvey, omdat het voor de betreffende docent niet haalbaar was gebruik te maken van een computerlokaal.

Gelijktijdig met het benaderen van scholen is een e-mail binnen de Hindoestaanse familie- en vriendenkring gestuurd met het verzoek om de websurvey in te vullen. De inschatting was dat onvoldoende Hindoestaanse respondenten via de scholen zouden worden gevonden. Het aantal Hindoestanen via de scholen zou waarschijnlijk achterblijven, omdat Hindoestaanse leerlingen een klein deel van de leerlingenpopulatie vormen. Hindoestaanse jongeren die ik rechtstreeks heb benaderd, heb ik gemeld dat zij een bioscoopkaartje konden winnen als zij de websurvey zouden invullen.

Het resultaat na vijf weken (periode 1 maart tot en met 5 april 2012) was dat drie scholen aan het onderzoek hadden meegewerkt. Ongeveer 65 scholieren hebben de vragenlijst ingevuld waarbij er meer niet-Hindoestaanse dan Hindoestaanse respondenten waren. De e-mail naar mijn Hindoestaanse familie- en vriendenkring heeft vervolgens nog eens 25 respondenten opgeleverd. Dit is gebleken door na één week een herinneringsemail te sturen of te bellen met de vraag of het invullen van de websurvey inmiddels was gebeurd. Het verwachte sneeuwbaaleffect dat Hindoestaanse vrienden van de Hindoestaanse respondenten de websurvey hebben ingevuld (dat verzoek had ik in mijn eerste e-mail gedaan), is in beperkte mate gerealiseerd. Een veelgehoord argument is geweest dat zij de onderzoekster niet kenden en om die reden de vragenlijst niet hebben ingevuld.

Vervolgens is de strategie aangepast om de onderzoeksgroep Hindoestanen beter te bereiken en is ervoor gekozen om ze persoonlijk te benaderen. Dit omvatte onder meer het vragen van het e-mailadres van Hindoestaanse jongeren waarnaar de websurvey gestuurd kon worden. Van de 75 personen naar wie ik een e-mail heb verzonden, is niet door iedereen de websurvey ingevuld. Dit bleek uit het feit dat de teller in Qualtrics niet met hetzelfde aantal was toegenomen. Daarnaast hebben Hindoestaanse jongeren ter plekke de papieren versie van de vragenlijst ingevuld.

---

⁹ Deze zijn: Hofstad Lyceum, Segbroek College (lokatie Klaverstraat), Wateringse Veld College, Rijswijks Lyceum, Lyceum Ypenburg, Stanislascollege (lokatie Burg. Elsenburglaan), en de Wielslag (gevestigd in Rotterdam).

Dit is gebeurd in de Ram Mandir (= tempel) in Wijchen en bij doop- en verjaardagsfeesten binnen mijn familie- en vriendenkring. De data van de papieren vragenlijsten zijn achteraf door mij in Qualtrics ingevoerd.

Verder zijn sociale media ingezet. Nagegaan is welke sites Hindoestaanse jongeren regelmatig bezoeken. Een veelbezochte site is www.hindoedharme.nl. De functioneel beheerder van die site heeft mijn oproep met de link van de websurvey via een e-mail binnen het eigen netwerk verstuurd en op Facebook en Hyves geplaatst. Een andere site die veelvuldig wordt geraadpleegd is www.stichtinghindustani.nl. Deze stichting heeft mijn oproep geplaatst in een nieuwsbulletin van 12 april 2012 en via een e-mail binnen het eigen netwerk verzonden. Tot slot heeft Mandir Sewa Dhaam (= tempel) in Den Haag de link van de websurvey geplaatst op Facebook.

Het invullen van de websurvey en de papieren versie van de vragenlijst is tussen 5 maart 2012 en 1 mei 2012 gebeurd. Politieke gebeurtenissen die zich in deze periode hebben afgespeeld zijn de val van het kabinet Rutte op 21 april 2012 en het aanbieden van het ontslag van het kabinet aan de Koningin op 23 april 2012. Aangezien het invullen van de websurvey na 17 april 2012 niet is gebeurd en 97% van de papieren versie van de vragenlijsten vóór 21 april waren ingevuld, kunnen deze gebeurtenissen nauwelijks invloed hebben gehad bij de beantwoording van de vragen.

3.4 Respondenten

In totaal hebben 408 jongeren de vragenlijst ingevuld. De ingevulde vragenlijsten van twintig respondenten die als opleiding MBO, HBO of universiteit hebben ingevuld, zijn niet meegenomen bij de analyse. Deze jongeren hebben de vragenlijst kunnen invullen tijdens de korte periode waarin de websurvey ook open stond voor studenten van MBO, HBO of WO. Ik heb de websurvey voor die onderzoeksgroep opengesteld, omdat ik op een moment vreesde niet voldoende middelbare scholen te vinden die bereid waren mee te werken aan het onderzoek. Daarnaast hebben 33 respondenten de websurvey niet volledig ingevuld. Aangezien het invullen anoniem is gebeurd, is het niet te achterhalen waarom de websurvey niet volledig is ingevuld. Ook die vragenlijsten heb ik niet meegenomen bij de analyse. Het aantal volledig ingevulde vragenlijsten die voor de analyse zijn gebruikt, is daardoor $(408 - 20 - 33 =) 355$.

Vervolgens is het aantal Hindoeïstische respondenten bepaald op basis van de religie het Hindoeïsme en het geboorteland van de respondent en de ouders. De eerste stap om de onderzoeksgroep Hindoestanen te bepalen is aan de hand van de religie gebeurd.

Van de 355 respondenten hebben 177 aangegeven het Hindoeïsme als religie te hebben en 178 respondenten hebben een andere of geen religie genoemd (tabel 3.1)

Tabel 3.1 Godsdienst van de respondenten (in aantallen)

Hindoeïsme	177
Rooms-katholiek	18
Nederlands Hervormd	1
Gereformeerd	3
Islam	31
Ander godsdienst	12
Geen religie	113
Totaal	355

In de vragenlijst was ook een vraag opgenomen over de frequentie van het kerkbezoek. Oorspronkelijk wilde ik de antwoorden op die vraag betrekken bij de afbakening van de onderzoeksgroep. Alleen respondenten die regelmatig naar de kerk zouden gaan zouden als religieus worden beschouwd. De vraag luidde: ‘Hoe vaak ga je naar de kerk of een andere godsdienstige bijeenkomst?’ Daarbij waren de volgende antwoordopties mogelijk: ‘minstens 1 keer per week’, ‘minstens 1 keer per maand’, ‘enkele keren per jaar’, ‘één keer per jaar of minder’ of ‘nooit’. Bijna zestig procent van de Hindoeïstische respondenten zeggen meerdere keren naar de kerk te gaan (tabel 3.2). Achteraf heb ik besloten deze vraag niet mee te nemen in de analyse, omdat de frequentie van het kerkbezoek niet aangeeft of de respondent positieve of negatieve boodschappen van de pandit (= priester) heeft ontvangen.

Tabel 3.2 Frequentie kerkbezoek Hindoeïstische en niet-Hindoeïstische respondenten (in percentages)

	Hindoeïstische respondenten N=177	niet-Hindoeïstische respondenten N=98
Minstens 1 keer per week	5.1%	17.3%
Minstens 1 keer per maand	19.2%	8.2%
Enkele keren per jaar	36.2%	19.4 %
Eén keer per jaar of minder	19.8%	17.3%
Nooit	19.8%	37.8%
Totaal	100%	100%

De tweede stap om tot de afbakening van de onderzoeksgroep Hindoestanen te komen is het geboorteland van de respondent geweest. Bijna 9 op de 10 Hindoestaanse respondenten hebben aangegeven in Nederland te zijn geboren, ruim één op de tien in Suriname en slechts een enkeling in een ander land (86%, respectievelijk 12% en 2%, zie tabel 3.3).

Tabel 3.3 Geboorteland Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N=177	niet-Hindoestaanse respondenten N=178
Nederland	86.4 %	92.3 %
Suriname	11.9 %	1.7 % ¹⁰
Marokko	0.0 %	0.6 %
Turkije	0.0 %	0.0 %
Ander land	1.7 %	5.0 %
Totaal	100 %	100 %

Bij de derde stap is gekeken naar het geboorteland van de ouders. Bijna negen op de tien respondenten hebben aangegeven dat beide ouders in Suriname zijn geboren en één op de tien heeft één ouder die in Suriname is geboren. Slechts enkele respondenten hebben ouders die in een ander land zijn geboren of in Nederland geboren ouders. Op basis van de religie het Hindoeïsme en het geboorteland van de ouders waarbij tenminste één ouder in Suriname is geboren, zou het aantal respondenten dat tot de onderzoeksgroep Hindoestanen gerekend zouden worden 171 zijn. Bij nader inzien is ervoor gekozen om de zes respondenten die als religie het Hindoeïsme hebben aangegeven en ook dat hun ouders ‘in Nederland’ of een ‘ander land’ zijn geboren, mee te rekenen tot de doelgroep Hindoestanen. Dit is een ruimere definiëring dan vooraf was bepaald en de reden daarvoor is het volgende. De bakermat van het Hindoeïsme ligt in India. Vier van de zes respondenten die een ‘ander land’ hebben aangegeven, kunnen in India zijn geboren en naar Nederland zijn geëmigreerd of het zijn nakomelingen van Brits-Indische contractarbeiders wier overgrootouders bijvoorbeeld tijdens de Engelse koloniale periode onder meer in Brits-Guyana hebben gewerkt en zich na afloop van hun contract in het land van aankomst hebben gevestigd (Dalhuisen et al., 2007: 103). De twee respondenten die hebben aangegeven dat hun ouders in Nederland zijn geboren, kunnen grootouders hebben die in de jaren zestig van Suriname naar Nederland zijn gekomen en wier kinderen in Nederland zijn geboren.

¹⁰ Dit betreft jongeren die in Suriname zijn geboren en als religie Islam hebben aangegeven.

Deze kinderen (ouders van de respondenten) kunnen op jonge leeftijd zijn getrouwd en kinderen hebben gekregen. De respondenten zijn dan achterkleinkinderen van Brits-Indische contractarbeiders. Het aantal respondenten dat uiteindelijk tot de onderzoeksgroep Hindoestanen wordt gerekend komt daarmee op 177 (tabel 3.4).

Tabel 3.4 Geboorteland ouders van Hindoestaanse respondenten (in aantallen)

		Geboorteland vader			Totaal
		Nederland	Suriname	Ander land	
Geboorteland moeder	Nederland	2	6	0	8
	Suriname	4	154	6	164
	Ander land	0	1	4	5
Totaal		6	161	10	177

De verdeling naar geslacht bij de Hindoestaanse respondenten is 44 % jongens en 56% meisjes en bij de niet-Hindoestaanse respondenten is 49% een jongen en 51% een meisje. De jongens van beide onderzoeksgroepen zijn ondervertegenwoordigd ten opzichte van de meisjes. Via Qualtrics was tijdens de dataverzameling bij de rechte tellingen te zien dat het aantal jongens niet gelijk opliep met het aantal meisjes. Daarom is geprobeerd om meer jongens de vragenlijst te laten invullen. Leerlingen die de sport Shakha in Den Haag beoefenen en spelers van twee voetbalclubs (Toofan: voor de doelgroep Hindoestaanse jongeren en Haaglandia: voor de doelgroep niet-Hindoestaanse jongeren) hebben de papieren versie van de vragenlijst ingevuld. Het verschil in geslacht is daardoor wel minder groot geworden, maar niet helemaal voorkomen (tabel 3.5).

Tabel 3.5 Hindoestaanse jongeren en niet-Hindoestaanse respondenten naar geslacht (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N = 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Jongens	44,1 %	48,9 %
Meisjes	55,9 %	51,1 %
Totaal	100 %	100 %

Bijna de helft van de Hindoestaanse respondenten die aan dit onderzoek hebben meegedaan is 14 of 15 jaar oud (48%) terwijl iets meer dan de helft 16 jaar of ouder is (53%).

Bij de niet-Hindoestaanse respondenten is de leeftijdsverdeling iets anders: ruim drie op de tien hebben de leeftijd van 14 of 15 jaar (32%) en bijna zeven op de tien valt in de leeftijdscategorie van 16 jaar en ouder (68%). De vergelijkingsgroep niet-Hindoestanen is dus gemiddeld ouder dan de groep respondenten waar het in dit onderzoek eigenlijk om gaat (tabel 3.6). Daarbij moet rekening worden gehouden bij het vergelijken van de uitkomsten van het onderzoek.

Tabel 3.6 Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten naar leeftijd (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N = 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
14 jaar	26.6%	13.5%
15 jaar	20.9%	18.5%
16 jaar	18.6%	30.9%
17 jaar	18.6%	29.2%
18 jaar	10.2%	7.3%
19 jaar	5.1%	0.6%
Totaal	100 %	100 %

Voor de statische analyse zijn de respondenten die VMBO of MAVO hebben ingevuld, samengenomen. Dit is ook gebeurd bij respondenten die als opleiding VWO, Atheneum of Gymnasium hebben ingevuld. Ruim een derde van de Hindoestaanse respondenten zit op een VMBO / MAVO, een derde op de HAVO en bijna een derde op het VWO / Gymnasium / Atheneum. Bijna drie op de tien van de niet-Hindoestaanse respondenten zitten op een VMBO / MAVO, vier op de tien op een HAVO, en ruim drie op de tien op een VWO / Gymnasium / Atheneum. Bij de onderzoeksgroep Hindoestaanse jongeren is het percentage dat VMBO / MAVO doet, hoger ten opzichte van de onderzoeksgroep niet-Hindoestaanse jongeren (tabel 3.7). Dit is te verklaren doordat twee Hindoestaanse docenten van twee verschillende ‘zwarte’ VMBO-scholen hebben meegewerkt aan het onderzoek vanwege mijn Hindoestaanse achtergrond. Daarnaast speelde mee dat binnen de Hindoestaanse gemeenschap veel waarde wordt gehecht aan een goede opleiding en ook om die reden aan het onderzoek is meegewerkt. ‘Witte’ VMBO-scholen hebben nauwelijks willen meewerken aan het onderzoek vanwege de voorbereidingen van de (mondelinge) examens die medio april 2012 zouden beginnen. Het percentage Hindoestaanse respondenten die een HAVO-opleiding doen, is lager ten opzichte van de niet-Hindoestaanse respondenten.

Dit heeft te maken met twee scholengemeenschappen waarbij verondersteld werd dat veel Hindoestaanse jongeren op de HAVO zouden zitten. Het aantal ingevulde vragenlijsten door Hindoestaanse HAVO'ers op die twee scholen was echter beperkt. Over het geheel is het opleidingsniveau van de Hindoestaanse onderzoeksgroep lager (meer VMBO en minder HAVO en VWO) dan dat van de niet-Hindoestaanse onderzoeksgroep. Bij het vergelijken van de uitkomsten van het onderzoek voor beide groepen moet hiermee rekening worden gehouden.

Tabel 3.7 Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten naar opleidingsniveau (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
VMBO/MAVO	36.7 %	26.4 %
HAVO	32.2 %	40.4 %
VWO/Gymnasium/Atheneum	31.1 %	33.1 %
Totaal	100 %	99.9 %

Bijna de helft van de Hindoestaanse respondenten zit in de onderbouw - klas 2 en 3 - van de school en iets meer dan de helft in de bovenbouw - klas 4 en hoger (respectievelijk 46% en 54%). De niet-Hindoestaanse respondenten zitten minder vaak in de onderbouw van de school en zijn meer bovenbouw-leerlingen (respectievelijk 25% en 75%). Ook deze ongelijke verdeling is het gevolg van de moeizame recruiting van respondenten.

Tabel 3.8 Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten naar klas (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse jongeren N=178
2 ^{de} klas	15.3 %	8.4 %
3 ^{de} klas	31.1 %	16.3 %
4 ^{de} klas	28.2%	52.8 %
5 ^{de} klas	17.5 %	18.5 %
6 ^{de} klas	7.9 %	3.9 %
Totaal	100 %	100 %

3.5 Samenvatting

Om de variantie in stemintentie van Hindoestaanse jongeren in Nederland te verklaren is een websurvey uitgevoerd. Voor de vragenlijst is gebruik gemaakt van de vragenlijsten van eerdere onderzoeken naar stemintentie en de daarin vervatte operationaliseringen van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Van 177 Hindoestaanse jongeren in de leeftijd van 14 t/m 19 jaar die op een middelbare school in Nederland zitten is een volledig ingevulde vragenlijst ontvangen. Ook 178 niet-Hindoestaanse jongeren in dezelfde leeftijdscategorie hebben aan het onderzoek deelgenomen. Deze vergelijkingsgroep verschilt echter op de kenmerken geslacht (minder Hindoestaanse jongens), leeftijd (Hindoestaanse respondenten zijn jonger) en opleiding (Hindoestaanse respondenten volgen meer VMBO en minder HAVO en VWO).

4. Analyses

Dit hoofdstuk gaat over de statistische analyse. In paragraaf 4.1 worden de uitkomsten van de afhankelijke variabele stemintentie beschreven. Paragraaf 4.2 gaat over de factoranalyses en de analyses van de betrouwbaarheidschalen die voor de onafhankelijke variabelen zijn uitgevoerd. In paragraaf 4.3 wordt nagegaan welke onafhankelijke variabelen correleren met de afhankelijke variabele stemintentie. In paragraaf 4.4 worden de resultaten van de regressie-analyse gepresenteerd. In paragraaf 4.5 wordt dit hoofdstuk samengevat.

4.1 Stemintentie

Driekwart van de Hindoestaanse respondenten heeft de intentie tot stemmen, waarbij 37% heeft aangegeven zeker te stemmen en bijna 40% waarschijnlijk te stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden worden gehouden. Bijna een kwart van de Hindoestaanse respondenten heeft niet de intentie tot stemmen, waarbij 4% heeft aangegeven zeker niet te stemmen en bijna 20% waarschijnlijk niet te stemmen. De variantie in stemintentie is bijna gelijk in de groep Hindoestaanse en de groep niet-Hindoestaanse respondenten. Verrassend is dat meer Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse respondenten de intentie tot stemmen hebben (76% respectievelijk 71%: tabel 4.1). Maar er zijn wel minder Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse respondenten die aangeven ‘zeker wel’ te gaan stemmen (37% respectievelijk 48%), terwijl meer Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse respondenten aangeven ‘waarschijnlijk wel’ te gaan stemmen (40% respectievelijk 23%).

Tabel 4.1 Stemintentie Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten (in percentages)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N=178
Zeker wel stemmen	36.7%	48.3%
Waarschijnlijk wel stemmen	39.5%	23.0%
Waarschijnlijk niet stemmen	19.8%	21.3%
Zeker niet stemmen	4.0%	7.3%
Totaal	100%	99.9%

4.2 Betrouwbaarheid

Field (2009: 628-629) merkt op dat in de sociale wetenschappen vaak variabelen worden gemeten die uit meerdere items zijn opgebouwd. Deze variabelen worden latente variabelen genoemd. Ook in mijn onderzoek zijn er enkele variabelen opgebouwd uit meerdere items. Het gaat om de variabelen subjectieve politiek kennis, interesse in politieke onderwerpen, politiek zelfvertrouwen, politiek cynisme, de frequentie van praten met de omgeving over politiek en politieke partijen, de frequentie van het overtuigen dat het goed is om te stemmen door de omgeving, en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving.

Om betrouwbaarheidsanalyses te kunnen uitvoeren, is eerst gecontroleerd of elk item de juiste schaalwaarde heeft gekregen. Pallant (2010) geeft aan dat, indien dit niet het geval is, de waarden dienen te worden gehercodeerd.

De volgende stap na het hercoderen is het uitvoeren van een factoranalyse. Voor elk van de samengestelde variabelen is met behulp van de factoranalyse nagegaan of de items die een variabele beogen te meten inderdaad een gemeenschappelijk bestanddeel hebben. Dit blijkt uit het feit dat ze hoog of laag correleren met de andere items behorend bij die variabele. Een factoranalyse uitgevoerd is voor de variabelen subjectieve politieke kennis en politiek cynisme omdat de operationalisatie van deze twee variabelen relatief nieuw was en als zodanig niet eerder in onderzoek onder jongeren zijn gebruikt.

Voor de variabele subjectieve politieke kennis is nagegaan of de vijf items inhoudelijk samenhangen. Voor beide onderzoeksgroepen is voor politieke kennis één factor geabstraheerd. De significante coëfficiënten zijn in tabel 4.2 vet weergegeven. Voor beide groepen blijken de eerste vier items hoog te correleren. De hoeveelheid kennis die de respondent denkt te hebben over de politiek in Nederland hangt samen met de hoeveelheid kennis die de respondent denkt te hebben over de Nederlandse regering, de Tweede Kamer en de politieke partijen. Uit de factoranalyse is af te leiden dat het vijfde item iets anders meet dan de eerste vier items. Op basis van de eerste vier items wordt de Cronbach's alpha voor politieke kennis berekend. Voor zowel de Hindoestaanse als de niet-Hindoestaanse respondenten is de Cronbach's alpha hoog (.89 respectievelijk .91). Bij de verdere analyse wordt subjectieve politieke kennis gemeten door de items 1 t/m 4. Item 5 over de begrippen 'links', 'rechts' en 'het centrum' meet blijkbaar een andere dimensie van subjectieve politieke kennis.

Tabel 4.2 Factoranalyse van 5 items m.b.t. subjectieve politieke kennis

	Hindoestaanse respondenten	niet-Hindoestaanse respondenten
	Factor 1	Factor 1
Item 1: Hoeveel weet jij van de politiek in Nederland af?	.871	.874
	.885	.894
Item 2: Hoeveel weet jij van wat de Nederlandse regering doet?	.873	.872
Item 3: Hoeveel weet je van wat de Tweede Kamer doet?	.807	.872
Item 4: Hoeveel weet je van wat de politieke partijen doen?	.499	.569
Item 5: Weet jij wat er in de politiek wordt bedoeld met 'links', 'rechts' of 'het centrum'?		

Extraction Method: Principal Component Analysis

Daarna is een factoranalyse uitgevoerd voor politiek cynisme. Voor de onderzoeksgroep Hindoestanen worden in eerste instantie drie factoren geabstraheerd en voor de onderzoeksgroep niet-Hindoestanen twee factoren (tabel 4.3). Factor 1 is voor beide groepen gelijk met dezelfde items die hoog correleren. Deze items (2, 4, 5 en 7) zijn positief geformuleerd en vertolken eigenlijk het tegenovergestelde van politiek cynisme. De antwoorden op deze items vormen een betrouwbare schaal (Cronbach's alpha voor Hindoestaanse respondenten is .74 en voor de niet-Hindoestaanse respondenten .68). Factor 2 bestaat uit negatief geformuleerde items van politiek cynisme, die voor beide doelgroepen verschillend zijn. De antwoorden op deze items (1, 3, 5 en 8) vormen geen betrouwbare schaal (Cronbach's alpha voor Hindoestaanse respondenten is .34 en voor niet-Hindoestaanse jongeren .35). Factor 3, alleen voor Hindoestaanse respondenten, bestaat uit slechts één item (3).

Tabel 4.3 Factoranalyse van 8 items m.b.t. politiek cynisme

	Hindoestaanse respondenten			niet-Hindoestaanse respondenten	
	Factor 1	Factor 2	Factor 3	Factor 1	Factor 2
Item 1: Politici zijn zakkenvullers	.105	.648	.267	.334	.280
Item 2: Politici houden aan hun beloften	.688	-.079	-.137	.764	.065
Item 3: Politici kicken op macht	.063	.385	.786	.023	.801

Item 4: Politici zijn betrouwbaar	.825	-.237	.043	.718	-.058
Item 5: Politici weten wat er onder het volk leeft.	.681	-.248	.101	.663	-.166
Item 6: Politici kletsen als een kip zonder kop.	.134	.639	-.514	.119	.744
Item 7: Politici maken een goede afweging bij het nemen van beslissingen .	.735	.038	.155	.641	-.230
Item 8: Politici weten problemen in de maatschappij niet op te lossen.	.467	.455	-.284	.353	.142

Extraction Method: Principal Component Analysis

Ik heb besloten van alle items één schaal te maken, omdat de wijze van formulering, positief of negatief, er inhoudelijk niet toe doet. Ik ben vervolgens nagegaan wat de Cronbach's alpha wordt als één of meer items zouden worden verwijderd. De Cronbach's alpha bij de Hindoestaanse respondenten is hoger bij factor 1 en 2 dan bij de niet-Hindoestaanse respondenten. De betrouwbaarheid van de schaal wordt hoger als de items 'Politici kicken op macht' (item 3) en 'Politici kletsen als een kip zonder kop' (item 6) niet worden meegenomen (tabel 4.4). Daarom heb ik besloten alleen de items 1, 2, 4, 5, 7 en 8 in de schaal op te nemen (Cronbach's alpha is dan voor de Hindoestaanse respondenten .65 en voor de niet-Hindoestaanse respondenten .62).

Tabel 4.4 Betrouwbaarheidsschaal niet-Hindoestanen o.b.v. 8 items politiek cynisme

niet-Hindoestaanse respondenten (N=178)	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's alpha if Item Deleted
Item 1: Politici zijn zakkenvullers	19.71	7.867	.212	.060	.527
Item 2: Politici houden zich aan hun beloften	20.30	7.275	.464	.335	.442
Item 3: Politici kicken op macht	19.79	8.090	.119	.128	.566
Item 4: Politici zijn Betrouwbaar	20.50	7.573	.373	.293	.473

Item 5: Politici weten wat er onder het volk leeft	20.57	7.637	.312	.231	.491
Item 6: Politici kletsen als een kip zonder kop	19.66	8.091	.160	.118	.545
Item 7: Politici maken een goede afweging bij het nemen van beslissingen	20.79	7.819	.299	.211	.497
Item 8: Politici weten problemen in de maatschappij niet op te lossen	20.59	8.243	.200	.075	.528

Tot slot is de betrouwbaarheid van de schalen voor de overige onafhankelijke variabelen berekend. De meest gebruikte maatstaf is de Cronbach's alpha. Field (2009) geeft aan dat er geen richtlijnen zijn welke minimumwaarde de Cronbach's alpha zou moeten hebben. Voor dit onderzoek wordt een minimumwaarde voor de Cronbach's alpha van .60 gehanteerd. Bijna alle variabelen hebben een Cronbach's alpha van .60 of hoger (vet weergegeven). Alleen politiek zelfvertrouwen geeft een lage betrouwbaarheid aan (tabel 4.5).

Tabel 4.5 Cronbach's alpha onafhankelijke variabelen

	Hindoestaanse jongeren N=177	niet-Hindoestaanse jongeren N=178
Subjectieve politieke kennis (4 items)	.89	.91
Politiek zelfvertrouwen (3 items)	.56	.56
Interesse in politieke onderwerpen (10 items)	.74	.69
Politiek cynisme (6 items)	.65	.62
Frequentie praten over politiek (3 items)	.76	.73
Frequentie overtuigen door omgeving dat het goed is om te gaan stemmen (4 items)	.85	.84
Gepercipieerde stemintentie omgeving (4 items)	.87	.80

4.3 Bivariate analyse

Met de bivariate analyse wordt de sterkte en de richting van een verband tussen de afhankelijke en een onafhankelijke variabele berekend. Voor mijn onderzoek is een correlatie berekend tussen de afhankelijke variabele stemintentie en de onafhankelijke variabelen

subjectieve politiek kennis (schaal van 4 items); kennis hebben van de begrippen links, rechts en het midden (1 item); de subjectieve sociaaleconomische klasse; het opleidingsniveau; zelfplaatsing links-rechts; een partijvoorkeur hebben; stemmen als een plicht beschouwen; politieke interesse in het algemeen (1 item); interesse in politieke onderwerpen (schaal van 10 items); politiek zelfvertrouwen (schaal van 3 items); politiek cynisme (schaal van 6 items); verbondenheid met Nederland; verbondenheid met Nederlanders; verbondenheid met Hindoestanen in Nederland; de frequentie van praten met de omgeving over politiek en politieke partijen (schaal van 3 items); de frequentie van pogingen tot overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving (schaal van 4 items); de gepercipieerde stemintentie van de omgeving (schaal van 4 items); les over politiek op school hebben gehad; de frequentie van (jeugd)journaal zien op de televisie en de frequentie van informatie zoeken over politiek in Nederland op het internet.

Zowel de afhankelijk als de bovengenoemde onafhankelijke variabelen zijn beschouwd als interval variabelen. Daarom wordt de correlatie uitgedrukt in Pearson's product moment correlation coefficient (Pearson's r). De Vocht (2008: 187) geeft aan dat de Pearson's r de volgende eigenschappen heeft: de waarde van r ligt tussen -1 en 1; er is geen correlatie tussen beide variabelen als $r = 0$; r is symmetrisch en hoe hoger de absolute waarde van r , hoe sterker het verband (0 - 0.24: zeer zwakke samenhang; 0.25 - 0.49: zwakke samenhang; 0.50 - 0.74: matig sterke samenhang; > 0.75: sterke samenhang).

Van de rational choice theory variabelen zijn er voor beide onderzoeksgroepen significante correlaties tussen stemintentie en subjectieve politieke kennis en het opleidingsniveau. De positieve samenhang met subjectieve politieke kennis is voor de onderzoeksgroep Hindoestanen zwak ($r = .45$, $p < .01$) en bij de niet-Hindoestanen matig sterk ($r = .53$, $p < .01$). Het verband tussen stemintentie en opleiding is zwak voor beide onderzoeksgroepen (Hindoestanen: $r = .23$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .33$, $p < .01$). De variabele het stemmen als een plicht beschouwen heeft een zeer zwakke correlatie met stemintentie voor Hindoestaanse respondenten ($r = .17$, $p < .05$). Verder is een zwakke correlatie met de variabelen een partijvoorkeur hebben ($r = .41$, $p < .01$) en kennis hebben van de betekenis links, rechts en midden ($r = .35$, $p < .01$) voor de niet-Hindoestaanse respondenten. Tot slot is er voor beide groepen geen correlatie tussen stemintentie en zelfplaatsing links-rechts en subjectieve sociaaleconomische klasse.

Van de resource availability theory variabelen is er voor beide onderzoeksgroepen een significante positieve correlatie tussen stemintentie en politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen en interesse in politieke onderwerpen.

Er is sprake van een zwak verband voor politiek zelfvertrouwen (Hindoestanen: $r = .39$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .44$, $p < .01$) en voor politieke interesse in het algemeen (Hindoestaanse respondenten: $r = .30$, $p < .01$ en niet-Hindoestaanse respondenten $r = .48$, $p < .01$). Het verband tussen stemintentie en interesse in politieke onderwerpen is zeer zwak (Hindoestaanse respondenten: $r = .16$, $p < .05$ en niet-Hindoestaanse respondenten: $r = .15$, $p < .05$). Voor beide groepen is er geen significante correlatie tussen de afhankelijke variabele stemintentie en politiek cynisme, verbondenheid met Nederland, verbondenheid met Nederlanders, en verbondenheid met Hindoestanen.

Van de political socialization theory variabelen is er voor beide onderzoeksgroepen een zwakke positieve correlatie tussen stemintentie en de frequentie van praten met je omgeving over politici en politieke partijen (Hindoestanen: $r = .38$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .26$, $p < .01$), de frequentie van overtuigd te worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving (Hindoestanen: $r = .30$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .38$, $p < .01$), en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving (Hindoestanen: $r = .36$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .47$, $p < .01$). Verder is voor beide groepen een positieve correlatie tussen stemintentie en de frequentie van het zien van het (jeugd)journaal op de televisie (Hindoestanen: $r = .31$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen: $r = .18$, $p < .01$). Voor de niet-Hindoestaanse respondenten is er een zeer zwakke correlatie met de variabele frequentie informatie over politiek in Nederland op internet gezien ($r = .17$, $p < .05$). Tot slot is voor beide onderzoeksgroepen geen correlatie tussen stemintentie en les op school gehad over politiek in het schooljaar 2011/2012 (zie tabel 4.6).

Voor de variabele leeftijd is er voor beide groepen een zeer zwakke correlatie (Hindoestanen: $r = .18$, $p < .05$ en niet-Hindoestanen: $r = .17$, $p < .05$).

Een sterke correlatie tussen stemintentie en één of meer van de onafhankelijke variabelen is niet aangetroffen in de data van de Hindoestaanse respondenten. Bij de niet-Hindoestaanse respondenten is er alleen sprake van een sterke correlatie tussen stemintentie en subjectieve politieke kennis.

Zwakke correlaties zijn er in de groep Hindoestaanse respondenten met de volgende variabelen: subjectieve politieke kennis, opleidingsniveau, politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen, frequentie van praten over politiek met de omgeving, frequentie van overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving, gepercipieerde stemintentie van de omgeving, en de frequentie van het zien van het (jeugd)journaal op de televisie.

Voor de niet-Hindoestanen is een zwakke correlatie gevonden tussen stemintentie en kennis hebben van de begrippen ‘links’, ‘rechts’ en ‘midden’, opleidingsniveau, hebben van een partijvoorkeur, politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen, frequentie van praten over politiek met de omgeving, frequentie van overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving, en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving.

Zeer zwakke correlaties zijn er voor de onderzoeksgroep Hindoestanen tussen stemintentie en leeftijd, opleidingsniveau, en interesse in politieke onderwerpen. Voor de niet-Hindoestaanse respondenten is er sprake van zeer zwakke correlaties tussen stemintentie en leeftijd, interesse in politieke onderwerpen, frequentie van het zien van (jeugd)journaal op de televisie, en de frequentie van informatie over politiek in Nederland op het internet zien.

Drie variabelen hebben een hoge correlatie in beide onderzoeksgroepen: subjectieve politieke kennis (Hindoestanen: $r = .45$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen $r = .53$, $p < .01$); politiek zelfvertrouwen (Hindoestanen: $r = .39$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen $r = .48$, $p < .01$) en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving (Hindoestanen: $r = .36$, $p < .01$ en niet-Hindoestanen $r = .47$, $p < .01$). Zij representeren alle drie theorieën die het theoretisch kader van dit onderzoek vormen.

Tabel 4.6 Correlatie tussen stemintentie en de onafhankelijke variabelen bij Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten

Onafhankelijke variabelen	Hindoestaanse respondenten	niet-Hindoestaanse respondenten
	N=177	N=178
	Pearson's r	Pearson's r
ALGEMEEN		
Geslacht	.03	-.13
Leeftijd	.18*	.17*
RATIONAL CHOICE THEORY		
Subjectief politieke kennis (4 items)	.45**	.53**
Kennis hebben van begrippen links, rechts en midden	.14	.35**
Sociaal economische klasse (subjectief)	-.02	.15
Opleidingsniveau	.23**	.33**
Zelfplaatsing links rechts	.02	-.06
Een partijvoorkeur hebben	.11	.41**

RESOURCE AVAILABILITY THEORY		
Politiek zelfvertrouwen	.39**	.44**
Politieke interesse (algemeen)	.30**	.48**
Interesse in politieke onderwerpen	.16*	.15*
Politiek cynisme (6 items)	-.11	-.03
Verbondenheid met Nederland	.01	.06
Verbondenheid met Nederlanders	.06	.08
Verbondenheid met Hindoestanen	-.03	-.01
POLITICAL SOCIALIZATION THEORY		
Frequentie praten met omgeving (vader, moeder, beste vriend(in)) over politiek en politieke partijen	.38**	.26**
Frequentie overtuigen dat het goed is om te stemmen door omgeving (vader, vader, moeder, beste vriend(in) en favoriete leraar/lerares)	.30**	.38**
Stemintentie omgeving (vader, moeder, beste vriend(in) en favoriete leraar/lerares) bij komende verkiezingen (perceptie)	.36**	.47**
Les over politiek gehad dit schooljaar	-.01	-.04
Frequentie (jeugd)journaal op televisie gezien	.31**	.18*
Frequentie informatie over politiek in Nederland op internet gezien	.14	.17*

** Correlation is significant at the .01 level

* Correlation is significant at the .05 level

Op basis van de correlaties kunnen de hypothesen 2, 3, 5, 6, 7, 10a-c niet worden verworpen: hoe hoger het opleidingsniveau, meer politieke kennis, meer stemmen als een burgerplicht wordt beschouwd, meer politiek zelfvertrouwenmeer politieke interesse, meer positieve berichten over stemmen van ouders, school, en vrienden hebben ontvangen, hoe positiever is de stemintentie van Hindoestaanse jongeren. Over de hypothesen 10d t/m 10f kunnen geen uitspraken worden gedaan omdat er geen gerichte vragen hierover zijn gesteld.

4.4 Regressie-analyse

Met een multi-pele regressie-analyse is nagegaan welke variabele(n) de afhankelijke variabele stemintentie het best voorspellen. Alleen die variabelen zijn in de regressie opgenomen die een significante correlatie met stemintentie hebben laten zien.

Voor de Hindoestaanse respondenten zijn dat subjectieve politieke kennis, opleidingsniveau, politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen, frequentie van praten over politiek met omgeving, frequentie van overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving, gepercipieerde stemintentie van de omgeving, en de frequentie van het zien van (jeugd)journaal op de televisie.

Voor de Hindoestaanse respondenten is subjectieve politieke kennis de enige significante predictor van de stemintentie. Het percentage verklaarde variantie in stemintentie is 24%. Voor niet-Hindoestaanse jongeren zijn er meerdere predictoren van stemintentie. Deze zijn subjectieve politieke kennis, politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen, frequentie van overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving, en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving. Het percentage verklaarde variantie in stemintentie is 52% (tabel 4.7).

Opvallend is dat de frequentie van praten over politiek met de omgeving bij de groep niet-Hindoestaanse respondenten een negatieve correlatie vertoont. Dit betekent dat niet-Hindoestaanse respondenten die praten met de omgeving over politiek en politieke partijen een minder positieve stemintentie hebben dan niet-Hindoestaanse respondenten die niet met de omgeving over politiek en politieke partijen praten. Dit is vreemd, omdat er bij de bivariate analyse wel een positieve correlatie is tussen stemintentie en de frequentie van praten over politiek met de omgeving. Om er zeker van te zijn dat de negatieve correlatie correct is, is nogmaals naar de hercoderingen van de antwoordopties gekeken (vaak=4, soms=3, zelden=2, nooit=1 en ik heb geen vader, geen moeder of beste vriend(in)= niet gecodeerd). De onafhankelijke variabelen die een zwakke correlatie hebben, zijn wederom ingevoerd in het regressiemodel. De correlatie stemintentie en frequentie van praten met de omgeving bleef negatief. Ik ben toen nagegaan of een andere codering tot een ander resultaat zou leiden. In de eerste andere codering is de antwoordcategorie 'ik heb geen vader, geen moeder of beste vriend(in)' gehercodeerd als 'missing value' (de andere bovengenoemde coderingen van de antwoordopties bleven dezelfde). In de tweede andere hercodering heb ik de coderingen als volgt aangepast namelijk: vaak=3, soms=2, zelden=1, nooit=1 en 'ik heb geen vader, geen moeder, geen beste vriend (in) enz. als missing value gecodeerd. In de derde hercodering zijn de antwoordopties gedichotomiseerd namelijk vaak=2, soms=2, zelden=1, nooit=1 en 'ik heb geen vader, geen moeder of beste vriend(in)'= missing value. Al deze hercoderingen bleven een negatieve correlatie opleveren.

Op basis van de resultaten van de regressie-analyse moet hypothese 11a, die betrekking heeft op het verklarende model voor Hindoestaanse jongeren, worden verworpen, maar kan hypothese 11 b, betrekking hebbende op de niet-Hindoestaanse respondenten, niet worden verworpen.

Tabel 4.7 Predictoren van stemintentie

Onafhankelijke variabelen	Hindoestaanse respondenten N=177		niet-Hindoestaanse respondenten N=178	
	Beta (β)	Sig.	Beta (β)	Sig.
RATIONAL CHOICE THEORY				
Politieke kennis (subjectief)	.203	.024*	.280	.001**
Opleidingsniveau	.103	.192	.183	.004
RESOURCE AVAILABILITY THEORY				
Politiek zelfvertrouwen	.086	.345	.153	.022*
Politieke interesse (algemeen)	.033	.717	.225	.001**
POLITICAL SOCIALIZATION THEORY				
Frequentie praten met omgeving over politiek en politieke partijen	.179	.072	-.173	.013*
Frequentie overtuigen dat het goed is om te stemmen door omgeving	.068	.201	.201	.003*
Stemintentie omgeving bij komende verkiezingen (perceptie)	.096	.282	.289	.000**
Frequentie (jeugd)journaal op televisie gezien	.052	.525	-.056	.344
Adjusted R Square	.235		.524	

** Correlation is significant at the .01 level

* Correlation is significant at the .05 level

4.5 Samenvatting

Driekwart van de Hindoestaanse respondenten heeft de intentie tot stemmen, waarbij 37% heeft aangegeven zeker te stemmen en bijna 40% waarschijnlijk te stemmen als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden worden gehouden.

Bijna een kwart van de Hindoestaanse respondenten heeft niet de intentie tot stemmen, waarbij 4% heeft aangegeven zeker niet te stemmen en bijna 20% waarschijnlijk niet te stemmen. De variantie in stemintentie is bijna gelijk in de groep Hindoestaanse en de groep niet-Hindoestaanse respondenten.

Uit de bivariate analyse blijkt dat er voor de Hindoestaanse respondenten geen onafhankelijke variabele is die een sterke correlatie met stemintentie heeft. Bij de niet-Hindoestaanse respondenten is alleen sprake van een sterke correlatie tussen stemintentie en subjectieve politieke kennis. Stemintentie correleert voor de Hindoestaanse respondenten het sterkst met subjectieve politieke kennis ($r = .45$, $p < .01$), gevolgd door politiek zelfvertrouwen ($r = .39$, $p < .01$), frequentie van praten over politiek en politieke partijen ($r = .38$, $p < .01$), gepercipieerde stemintentie van de omgeving ($r = .36$, $p < .01$), en de frequentie (jeugd)journaal op tv gezien ($r = .31$, $p < .01$). Bij de niet-Hindoestaanse respondenten correleren de volgende variabelen het sterkst met stemintentie: subjectieve politieke kennis ($r = .53$, $p < .01$), politieke interesse in het algemeen ($r = .48$, $p < .01$), gepercipieerde stemintentie van de omgeving ($r = .47$, $p < .01$), politiek zelfvertrouwen ($r = .44$, $p < .01$), en het hebben van een partijvoorkeur ($r = .41$, $p < .01$). Voor beide groepen is er sprake van een significante positieve correlatie tussen stemintentie en subjectieve politieke kennis, opleidingsniveau, politiek zelfvertrouwen, politieke interesse in het algemeen, interesse in politieke onderwerpen, frequentie van praten met omgeving over politiek en politieke partijen, frequentie overtuigd worden dat het goed is om te stemmen door de omgeving, en de gepercipieerde stemintentie van de omgeving. Voor zowel de Hindoestaanse als de niet-Hindoestaanse respondenten is er geen significante correlatie tussen stemintentie en zelfplaatsing links-rechts, subjectieve sociaaleconomische klasse, politiek cynisme, verbondenheid met Nederland, verbondenheid met Nederlanders, verbondenheid met Hindoestanen, en les over politiek gehad in schooljaar 2011/2012.

Uit de regressieanalyse blijkt dat subjectieve politieke kennis de belangrijkste predictor van stemintentie is voor de Hindoestaanse onderzoeksgroep. De verklaarde variantie in stemintentie is 24%. Voor de niet-Hindoestanen zijn er meerdere predictoren van stemintentie. De drie meest belangrijke zijn: de gepercipieerde stemintentie van de omgeving, subjectieve politieke kennis, en politieke interesse (algemeen). De verklaarde variantie in stemintentie is 52%.

5. Conclusies en discussie

5.1 Conclusies

De onderzoeksvraag luidde: “Wat zijn de belangrijkste variabelen die de variantie in stemintentie van Hindoestaanse jongeren in Nederland verklaren”? Uit de bivariate analyse blijkt dat er voor de Hindoestaanse respondenten geen onafhankelijke variabele is die een sterke correlatie met stemintentie heeft. Stemintentie correleert voor de Hindoestaanse respondenten het sterkst met subjectieve politieke kennis, politiek zelfvertrouwen, frequentie van praten over politiek en politieke partijen met ouders en beste vriend(in), gepercipieerde stemintentie van de omgeving, en de frequentie van het kijken naar het (jeugd)journaal op tv.

Uit de multi-pele regressieanalyse blijkt dat subjectieve politieke kennis de enige predictor van stemintentie is voor de Hindoestaanse onderzoeksgroep. De verklaarde variantie in stemintentie is 24%. Hoewel de variantie in stemintentie bijna gelijk is bij de Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten verschilt de empirische verklaring op een aantal punten. Voor de niet-Hindoestaanse respondenten zijn er meerdere predictoren van stemintentie; naast subjectieve politieke kennis voorspellen ook de gepercipieerde stemintentie van de omgeving en algemene politieke interesse de stemintentie. Het percentage verklaarde variantie in stemintentie is voor de niet-Hindoestaanse onderzoeksgroep ook aanzienlijk hoger (52%).

De hypothesen 2, 3, 5, 6, 7, 10a-c kunnen op basis van de bivariate analyse niet worden verworpen: hoe hoger het opleidingsniveau, meer politieke kennis, meer stemmen als een burgerplicht wordt beschouwd, meer politiek zelfvertrouwen, meer politieke interesse, en hoe meer positieve berichten over stemmen van ouders, school, en vrienden hebben ontvangen, hoe positiever is de stemintentie van Hindoestaanse jongeren. Over de hypothesen 10d t/m 10f kunnen geen uitspraken worden gedaan omdat er geen gerichte vragen hierover zijn gesteld. Hypothese 11a, die betrekking heeft op het verklarende model voor de Hindoestaanse respondenten, moet op basis van de resultaten van de regressie-analyse worden verworpen (de gekozen onafhankelijke variabelen verklaren minder dan 50 % van de variantie in stemintentie), maar hypothese 11 b, betrekking hebbende op het verklarende model voor de niet-Hindoestaanse respondenten, kan niet worden verworpen (de verklaarde variantie is meer dan 50%).

Alle drie theorieën die voor het theoretisch kader van dit onderzoek zijn gekozen, dragen bij aan de verklaring van de variantie in stemintentie van Hindoestaanse jongeren.

Elke theorie is in de correlatiematrix vertegenwoordigd met een variabele met een hoge correlatie (subjectieve politieke kennis uit de rational choice theory, politiek zelfvertrouwen uit de resource availability theory, en gepercipieerde stemintentie van de omgeving uit de political socialization theory).

5.2 Discussie

Een eerste discussiepunt is de afbakening van de onderzoeksgroep Hindoestanen. Aangezien de etnische afkomst niet wordt geregistreerd in de officiële bevolkingsadministraties, is op een andere wijze geprobeerd om deze groep te vinden. Om te bepalen of een respondent van Hindoestaanse afkomst is, heb ik als uitgangspunt de religie genomen. Ik kan me voorstellen dat binnen de Hindoestaanse gemeenschap mogelijk een begripsverwarring kan ontstaan over ‘Hindoe’ en ‘Hindoestaans’. Vaak wordt een Hindoe geassocieerd met iemand die het Hindoeïsme aanhangt, terwijl een Hindoestaan een persoon is wiens overgrootouders uit India afkomstig zijn. Het geloof dat iemand aanhangt is dan niet van belang. Zo kan er een Hindoestaan zijn die als religie de Islam, het Christendom of het Hindoeïsme aanhangt. Ook spelen culturele aspecten een rol die bepalen of iemand zichzelf ziet als Hindoestaan. In de vragenlijst zijn geen vragen opgenomen over de culturele achtergrond van Hindoestanen. Voor een vervolgonderzoek moet bezien worden welke definitie (‘Hindoe’ of ‘Hindoestaan’) wordt gehanteerd en moet in relatie tot die definitie meer gerichte vragen bijvoorbeeld over de culturele achtergrond worden gesteld.

Een tweede discussiepunt vloeit voort uit de bevinding van de regressie-analyse dat voor de onderzoeksgroep Hindoestaanse respondenten subjectieve politieke kennis de enige predictor van de stemintentie is. Dat is een verrassende uitkomst, omdat voor de niet-Hindoestaanse jongeren meerdere predictoren zijn gevonden. Een mogelijke verklaring is de volgende. Kennis en scholing worden binnen de Hindoestaanse gemeenschap hoog gewaardeerd. De afgelopen honderd jaar hebben Hindoestanen een vooruitgangsideologie ontwikkeld waarbij kennis als zeer belangrijk wordt ervaren. De contractarbeiders die zich definitief hebben gevestigd in Suriname, waren voor het merendeel ongeletterd. Zij zijn met name na de Tweede Wereldoorlog naar Paramaribo gegaan voor het volgen van hoger onderwijs. Die trend heeft zich doorgezet in Nederland waarbij Hindoestanen steeds meer een diploma van hoger onderwijs behalen. De behoefte aan kennis kan ook worden afgeleid uit de cijfers over het kijken naar het (jeugd)journaal op de televisie. Uit mijn onderzoek blijkt dat meer Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse respondenten regelmatig naar het journaal kijken (respectievelijk 83% en 76%).

Een beperking van de studie is het correlatieve karakter. We weten dat correlatie geen causatie is. In een vervolgstudie zou een methode moeten worden gebruikt die het mogelijk maakt oorzaak duidelijk te scheiden van gevolg.

Een andere beperking van het onderzoek is dat alleen jongeren de vragenlijst hebben ingevuld. In een vervolgonderzoek zouden ook volwassenen moeten worden onderzocht.

Hoewel meerdere theorieën en variabelen in het theoretisch kader zijn opgenomen is het percentage verklaarde variantie in stemintentie niet hoog. In vervolgonderzoek zouden meer variabelen uit de genoemde theorieën op hun effect op stemintentie moeten worden getoetst en zouden een of meer andere theorieën zoals de reasoned action theory of de emotion theory en daarbij meerdere variabelen in de analyse moeten worden betrokken.

Sommige onafhankelijke variabelen kunnen ook beter worden geoperationaliseerd. Een voorbeeld hiervan is de variabele 'positieve en negatieve berichten over stemmen van de omgeving' (ouders, school, vrienden, kerk, massacommunicatiemedia en internet). In de vragenlijst zijn vragen opgenomen over de frequentie van praten over politiek en politieke partijen, de frequentie van het kijken naar het journaal op televisie, de gepercipieerde stemintentie van de omgeving, etc. Er wordt op een indirecte manier gevraagd of de respondent positieve berichten over stemmen heeft ontvangen. In vervolgonderzoek zouden meer gerichte vragen over de inhoud van te ontvangen berichten over stemmen kunnen worden gesteld. Een ander voorbeeld is de waarschijnlijk belangrijke variabele 'stemmen als een burgerplicht beschouwen'. Deze variabele is in de vragenlijst slechts zijdelings aan bod gekomen. Voor een vervolgonderzoek zou dit een extra aandachtspunt moeten zijn.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de methode van dataverwerving. Verscheidene onderzoekers hebben de voordelen van een websurvey aangegeven zoals groter bereik en lage kosten ten opzichte van een papieren vragenlijst. Mijn ervaring is dat scholen het lastig vinden om hun leerlingen een websurvey te laten invullen. In voorkomende gevallen dient vooraf toestemming van de ouders van de leerlingen te worden gevraagd. Ook zijn de computer-lokalen niet altijd beschikbaar op het moment dat de docent maatschappijleer de vragenlijst door de leerlingen wil laten invullen. Docenten vinden het prettiger om met een papieren vragenlijst te werken die de leerlingen aan het begin van de les in het eigen lokaal invullen. Voor dit onderzoek hebben zelfs docenten via hun collega's de vragenlijst uitgezet zodat meer leerlingen de vragenlijst konden invullen. Terugkijkend kan ik zeggen dat ik meer ingevulde vragenlijsten op papier heb teruggekregen dan dat respondenten op school deze via de websurvey hebben ingevuld.

Mijn advies is om bij een kwantitatief onderzoek onder scholieren op school een papieren versie van de vragenlijst te gebruiken in plaats van een websurvey te organiseren.

Aan het einde van deze scriptie wil ik nog graag enkele opmerkingen maken over de relevantie van mijn onderzoek. Onderzoeken op het gebied van stemintentie hebben aangetoond dat er meerdere predictoren zijn voor de stemintentie van Nederlandse respondenten. Uit mijn onderzoek is naar voren gekomen dat subjectieve politieke kennis de belangrijkste predictor is voor de stemintentie van Hindoestaanse jongeren. Daarom mag gesteld worden dat mijn onderzoek een relevante bijdrage aan de wetenschap heeft geleverd voor deze specifieke minderheidsgroep. Tot slot wil ik nog ingaan op de maatschappelijke relevantie van dit onderzoek. Aan het begin van de scriptie heb ik als maatschappelijke relevantie vermeld dat de Hindoestaanse gemeenschap meer inzicht zou krijgen in de stemintentie van Hindoestaanse respondenten en dat zij daarmee handvatten aangereikt zou krijgen om instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van de stemintentie van jongeren. De uitkomst dat met name subjectieve politieke kennis van belang is voor de stemintentie van Hindoestaanse jongeren zou voor de Hindoestaanse gemeenschap aanleiding kunnen zijn om na te denken wat zij zou kunnen doen om te bevorderen dat Hindoestaanse jongeren meer politiek geletterd worden, dat wil zeggen meer objectieve politieke kennis verwerven, en zij zichzelf ook zo gaan zien en hoger gaan scoren op subjectieve politieke kennis.

6. Samenvatting

Wat zijn de belangrijkste predictoren van de stemintentie bij Tweede Kamerverkiezingen van Hindoestaanse jongeren in Nederland? Om een antwoord op deze vraag te vinden heb ik een kwantitatief onderzoek uitgevoerd onder Hindoestaanse jongeren in de leeftijd van 14-19 jaar die in Nederland wonen. Om tot de afbakening van de onderzoeksgroep Hindoestanen te komen zijn de religie het Hindoeïsme, het geboorteland van de respondent en die van de ouders als uitgangspunt genomen. Niet-Hindoestaanse jongeren in Nederland zijn in het onderzoek betrokken als vergelijkingsgroep.

Het wetenschappelijk kader is een combinatie van de volgende drie theorieën: rational choice theory, resource availability theory en political socialization theory. Bij de rational choice theory staat het eigenbelang van de kiezer centraal. De belangrijkste veronderstelling is dat mensen de intentie tot stemmen hebben als zij verwachten dat het stemmen hen iets oplevert, dat wil zeggen als de kosten laag zijn en de verwachte opbrengsten hoog. Resource availability theory voorspelt net als in de rational choice theory dat burgers de intentie hebben om te stemmen als de verwachte kosten van het stemmen lager zijn dan de verwachte opbrengsten. De verwachte kosten zijn nader gespecificeerd in 'vrije tijd', 'geld' en 'civic skills'. Daarnaast zijn motivatie en 'uitgenodigd/gevraagd worden' belangrijke variabelen. De political socialization theory gaat ervan uit dat politiek gedrag is aangeleerd. De stemintentie wordt beïnvloed door de berichten die ze daarover ontvangen van 'belangrijke anderen'.

In de vragenlijst zijn vijf variabelen opgenomen die afgeleid zijn van de rational choice theory, vier variabelen van de resource availability theory en één variabele van de political socialization theory. De vragenlijst is via een websurvey (in Qualtrics) of op papier ingevuld. De steekproef omvatte 177 Hindoestaanse en 178 niet-Hindoestaanse respondenten die de vragenlijst volledig hebben ingevuld.

Meer Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse jongeren hebben de intentie tot stemmen (76% respectievelijk 71%). Minder Hindoestaanse dan niet-Hindoestaanse jongeren geven aan waarschijnlijk niet of zeker niet te gaan stemmen (24% respectievelijk 29%). Subjectieve politieke kennis blijkt de belangrijkste predictor voor de stemintentie van de Hindoestaanse respondenten te zijn. De variantie in stemintentie van deze groep kon voor 24% worden 'verklaard'. Voor de niet-Hindoestaanse respondenten geldt dat gepercipieerde stemintentie van de omgeving de belangrijkste predictor van stemintentie is. Maar voor deze groep respondenten zijn ook subjectieve politieke kennis en politieke interesse mede bepalend voor stemintentie. De verklaarde variantie in stemintentie van deze groep respondenten is 52%.

Mijn onderzoeksresultaten bieden nieuwe inzichten in de variabelen met betrekking tot stemintentie van Hindoestanen die in Nederland wonen en waarnaar tot nu toe weinig onderzoek is verricht. De maatschappelijke relevantie is dat de Hindoestaanse gemeenschap via dit onderzoek inzicht krijgt om instrumenten te ontwikkelen om de stemintentie van Hindoestaanse jongeren te vergroten.

7. Summary

What are the main predictors of voting intentions at the Second Chamber elections of first time voters of the Indian Surinamese youth? The analysis is based on a quota sample of Indian Surinamese youth in the age of 14 - 19 years who are living in the Netherlands. The survey was conducted in March and April 2012. To determine which respondents are of Indian Surinamese origin, the religion (Hinduism) and the country in which the respondents and their parents are born were relevant. In this study also non-Indian Surinamese youths are involved in the study and participated as a comparison group.

The theoretical foundations are rational choice theory, resource availability theory and political socialization theory. Rational choice theory sees a citizen as a rational actor. Self-interest is at the core. The key assumption is: individuals are more likely to vote if voting has more expected utility, that is if the information and transaction costs of participation are lower and the expected benefits are higher. Resource availability theory, which is a variant of rational choice theory, also predicts that people will have the intention to vote if the expected costs of voting are lower than the expected benefits. The expected costs and benefits depend of three key variables: 'free' time, money and 'civic' skills. Other variables of this theory that are also important are: motivation and being invited or recruited to participate. Political socialization theory assumes that political behavior is learned behavior. This learning takes place mainly, but not exclusively during childhood, adolescence and young adulthood. The intention to vote or not to vote is acquired thanks to the messages about voting the individual receives from his/her relevant others.

Ten independent variables were included in the questionnaire: five variables derived from the rational choice theory, four variables from the resource availability theory, and one variable from political socialization theory. The questionnaire has been distributed on paper and by a web survey in Qualtrics. The sample included 177 Indian Surinamese and 178 non-Indian Surinamese respondents. More Indian Surinamese respondents have the intention to vote in comparison with the non-Indian Surinamese respondents (76 per cent versus 71 per cent). About 24 per cent of the Indian Surinamese youth said that they would probably not or certainly not vote and 29 per cent of non-Indian Surinamese respondents said that they would probably not or certainly not vote.

Subjective political knowledge is the most important predictor for voting intentions for the Indian Surinamese youth. A quarter of the variance in voting intentions could be explained in the study (24 per cent). There are several predictors of the voting intentions for non-Indian Surinamese respondents. The three most important predictors are: perceived voting intentions by father, mother, best friend and favourite teacher, subjective political knowledge and political interest. Half of the variance in voting intentions of this group of respondents could be explained in this study (52 per cent).

This study offers new insights in one of the most important political intentions - voting intention - among one of the most 'unknown' minorities in the Netherlands. The societal relevance of the study is that the Indian Surinamese community may now know better what to do to increase the intention to vote of their young members.

8. Referenties

Aalberg, T. & Jenssen, A. T. (2007), "Do Television Debates in Multiparty Systems affect Viewers? A Quasi-experimental Study with First-time Voters", *Scandinavian Political Studies*, 30 (1): 115-135.

Andolina, W. A., Jenkins, K., Zukin, C. & Keeter, S. (2003), "Habits from Home, Lessons from School: Influences on Youth Civic Engagement", *Political Science and Politics*, 36 (2): 275-280.

Anderson, C. J. & Tverdova, Y. V. (2003), "Corruption, Political Allegiances, and Attitudes toward Government in Contemporary Democracies", *American Journal of Political Science*, 47 (1): 91-109.

Bakker, E. (1998), *Geschiedenis van Suriname: Van stam tot staat*, Zutphen: Walburg Pers.

Baumgartner, J. & Morris, J. (2010), "My FaceTube Politics: Social Networking Web Sites and Political Engagement of Young Adults", *Social Science Computer Review*, 28: 24-44.

Blais, A. (2000), *To vote or not to vote? The Merits and Limits of Rational Choice Theory*, Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Bovens, M. & Wille, A. (2010), "The education gap in participation and its political consequences", *Acta Politica*, 45 (4): 393-422.

Brady, H. E., Verba S. & Schlozman, K. L. (1995), "Beyond SES: A Resource Model of Political Participation", *American Political Science Review*, 89 (2): 271-294.

Buddingh, H. (2000), *Geschiedenis van Suriname: Een volledig overzicht van de oorspronkelijke Indiaanse bewoners en de ontdekking door Europese kolonisten, tot de opkomst van de drugsbaronnen*, Utrecht: Spectrum.

Choenni, C. E. S. & Adhin, K. Sh. (2003), Hoofdstuk 1: "Inleiding", in: Choenni C. & Adhin, K. (red.), *Hindoestanen: van Brits-Indische emigranten via Suriname tot burgers in Nederland*, Den Haag: Sampreshan, 8-19.

Dalhuisen, L., Hassankhan, M. S. & Steegh, F. J. (2007), *Geschiedenis van Suriname*, Zutphen: Walburg Pers

De Vocht, A. (2008), *Basishandboek SPSS15 voor Windows*, Utrecht: Bijleveld.

Dostie-Goulet, E. (2009), "Social Networks and the development of political Interest", *Journal of Youth Studies*, 12 (4): 405-421.

Downs, A. (1957), *An Economic Theory of Democracy*, New York: Harper and Row Publishers.

Druckman, J., Kuklinski J., & Siegelman, L. (2009), "The Unmet Potential of Interdisciplinary Research: Political Psychological Approaches to Voting and Public Opinion", *Political Behavior*, 31: 485-510.

- Dudley, R. L. & Gitelson, A. R. (2003), "Civic Education, Civic Engagement and Youth Civic Development", *Political Science and Politics*, 36 (2): 263-267.
- Edwards, E. (2009), "Disenfranchised Not 'Deficient': How the (Neoliberal) State Disenfranchises Young People", *Australian Journal of Social Issues*, 44 (1): 23-37.
- Field, A. (2009), *Discovering statistics using SPSS (and sex and drugs and rock 'n' roll)*, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore and Washington: Sage.
- Flanagan, C. & Levine, P. (2010), "Civic Engagement and the Transition to Adulthood, *The Future of Children*, 20 (1): 159-179.
- FORUM: Instituut voor multiculturele vraagstukken (2010), *Opkomst- en stemgedrag van Nieuwe Nederlanders: Gemeenteraadsverkiezingen 2010*, Utrecht: FORUM.
- Gniewosz, B., Noack, P. & Buhl, M. (2009), "Political alienation in adolescence: Association with parental role models, parenting styles and classroom climate", *International Journal of Behavioral Development*, 33 (4): 337-346.
- Hadjar, A. & Beck, M. (2010), "Who Does Not Participate In Elections In Europe And Why Is This?", *European Societies*, 12 (4): 521-542.
- Hart, D. & Atkins, R. (2011), "American Sixteen- and Seventeen-Year-Olds Are Ready To Vote", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 633(1): 201-222.
- Kahne, J. E. & Sporte, S. E. (2008), "Developing Citizens: The Impact of Civic Learning Opportunities on Students' Commitment to Civic Participation", *American Educational Research Journal*, 45 (3): 738-766.
- Maxwell, R. (2008), "Incorporation, Expectations and Attitudes: How Ethnic Minority Migrant Groups Feel about Mainstream Society", *Du Bois Review: Social science research on race*, 5 (2): 387-412.
- McFarland, D. A. & Thomas, R. J., (2006), "Bowling Youth: How Youth Voluntary Associations Influence Adult Political Participation", *American Sociological Review*, 71 (3): 401-425.
- Newton, K., (2006), "Political Support: Social Capital, Civil Society and Political and Economic Performance", *Political Studies*, 54: 846-864.
- Nuus, M. (2003), "*Towards A Better Understanding of Dutch Youth Intentions To Vote*", Thesis, Leiden: Leiden University, Institute of Political Science.
- Pacheco, J. L. & Plutzer, E. (2008), "Political Participation and Cumulative Disadvantage: The Impact of Economic and Social Hardship on Young citizens", *Journal of Social Issues*, 64 (3): 571-593.
- Pallant, J. (2010), *SPSS Survival Manual, A step by step guide to data analysis using SPSS*, Australia: Allen & Unwin.

- Perks, Th. & Haan, M. (2011), "Youth Religious Involvement and Adult Community Participation: Do Levels of Youth Religious Involvement Matter?", *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40 (1): 107-129.
- Plutzer, E. (2002), "Becoming a Habitual Voter: Inertia, Resources and Growth in Young Adulthood", *American Political Science Review*, 96 (1), 41-55.
- Quintelier, E. (2009), "The Political Participation of Immigrant Youth in Belgium", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35 (6): 919-937.
- Ramlal, R. (2003), Chapter 11: "Politieke participatie van Hindoestanen", In: Choenni C. & Adhin, K. (red.), *Hindoestanen: van Brits-Indische emigranten via Suriname tot burgers in Nederland*, Den Haag: Sampreshan, 204-213.
- Sears, D. & Levy, S. (2003), Chapter 3: "Childhood and Adult Political Development", In: Sears, D., Huddy, L. & Jervis, R. (eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology*, New York, N.Y.: Oxford University Press, 60-109.
- Shapiro, V. (2004), "Not Your Parents' Political Socialization: Introduction for a New Generation", *Annual Review Political Science*, 7 (1): 1-23.
- Van Lier, R. (1977), *Samenleving in een grensgebied: Een sociaal-historische studie van Suriname*, Amsterdam: S. Emmering.
- Verba, S., Schlozman K. & Brady H. (1995), *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*, Cambridge: Harvard University Press.
- Verschuuren, St. (1994), *Suriname: Geschiedenis in hoofdlijnen*, Den Haag: SDU.
- Wolek, J. (2009), "Explaining change in party identification in adolescence", *Electoral Studies*, 28: 573-583.

Bijlage 1: Vragenlijst onderzoek stemintentie Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse jongeren

1. Ben je een jongen of een meisje?

- jongen
- meisje

2. Wat is je leeftijd?

- 14 jaar
- 15 jaar
- 16 jaar
- 17 jaar
- 18 jaar
- 19 jaar

3. Op welke type school zit je?

- VMBO
- MAVO
- HAVO
- VWO
- Gymnasium/Atheneum

4. In welke klas zit je?

- 2^e klas
- 3^e klas
- 4^e klas
- 5^e klas
- 6^e klas

5. Er wordt wel eens gesproken over het bestaan van verschillende sociale klassen. Als je jouw ouders tot een bepaalde klasse zou moeten rekenen, welke zou dat dan zijn?

- de hogere klasse
- de hogere middenklasse
- de middenklasse
- de hogere arbeidersklasse
- de arbeidersklasse
- weet niet

6. In welk land ben je geboren?

- Nederland
- Suriname
- Turkije
- Marokko
- Ander land

7. In welk land is je vader geboren?

- Nederland
- Suriname
- Turkije
- Marokko
- Ander land

8. In welk land is je moeder geboren?
- Nederland
  - Suriname
  - Turkije
  - Marokko
  - Ander land
9. Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met Nederland?
- zeer sterk verbonden
  - tamelijk sterk verbonden
  - niet verbonden
10. Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Nederlanders?
- zeer sterk verbonden
  - tamelijk sterk verbonden
  - niet verbonden
11. Voel je je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Hindoestanen in Nederland?
- zeer sterk verbonden
  - tamelijk sterk verbonden
  - niet verbonden
12. Reken jij jezelf tot een bepaalde godsdienst? Zo ja, welke?
- Nee, geen godsdienst → ga naar vraag 14
  - Ja, Rooms Katholiek
  - Ja, Nederlands Hervormd
  - Ja, gereformeerd
  - Ja, Islam
  - Ja, Hindoeïsme
  - Ja, Jodendom
  - Ja, overige
13. Hoe vaak ga je naar de kerk of een andere godsdienstige bijeenkomst?
- minstens 1 keer per week
  - minstens 1 keer per maand
  - enkele keren per jaar
  - één keer per jaar of minder
  - nooit
14. Ben je in politieke onderwerpen zeer geïnteresseerd, tamelijk geïnteresseerd of niet geïnteresseerd?
- zeer geïnteresseerd
  - tamelijk geïnteresseerd
  - niet geïnteresseerd

15. Hieronder staan enkele onderwerpen. Vink bij elk onderwerp de mate van jouw interesse aan.

1= zeer geïnteresseerd

2= tamelijk geïnteresseerd

3= niet geïnteresseerd

Werkloosheid	1	2	3
Criminaliteit	1	2	3
Milieuvervuiling	1	2	3
Discriminatie	1	2	3
Oorlog	1	2	3
Armoede in de wereld	1	2	3
Terrorisme	1	2	3
Drugsgebruik	1	2	3
Eurocrisis	1	2	3
Dictators	1	2	3

16. Hoeveel weet jij van de politiek in Nederland?

- heel veel
- veel
- weinig
- heel weinig

17. Hoeveel weet jij van wat de regering doet?

- heel veel
- veel
- weinig
- heel weinig

18. Hoeveel weet je van wat de Tweede Kamer doet?

- heel veel
- veel
- weinig
- heel weinig

19. Hoeveel weet je van wat politieke partijen doen?

- heel veel
- veel
- weinig
- heel weinig

20. Hier volgen enkele uitspraken. In welke mate ben je het eens of oneens met deze uitspraken? Achter elke uitspraak staan cijfers. Vink voor elke uitspraak het cijfer dat jouw mening weergeeft.

1= geheel mee eens

2= mee eens

3= mee oneens

4= geheel mee oneens

Ik vind mezelf heel goed in staat om een actieve rol te spelen in de politiek.	1	2	3	4
--	---	---	---	---

Ik denk dat ik het in de politiek even goed zou doen als de meeste andere mensen.	1	2	3	4
---	---	---	---	---

Soms lijkt de politiek zo ingewikkeld dat mensen zoals ik niet echt kunnen begrijpen wat er speelt	1	2	3	4
--	---	---	---	---

21. Stel dat er morgen verkiezingen zouden zijn voor de Tweede Kamer en je zou mogen stemmen. Zou je dan gaan stemmen?

- zeker wel
- waarschijnlijk wel
- waarschijnlijk niet → ga naar vraag 23
- zeker niet → ga naar vraag 23

22. Waarom zou je **wel** gaan stemmen? Hieronder staat een aantal antwoorden. Geef bij elk antwoord aan in welke mate jij het met dat antwoord eens bent.

1= geheel mee eens

2= mee eens

3= mee oneens

4= geheel mee oneens

Ik vind één politicus of partij de beste	1	2	3	4
Ik ben voor de democratie	1	2	3	4
Ik wil invloed uitoefenen op de Tweede Kamer	1	2	3	4
Ik ben geïnteresseerd in politiek	1	2	3	4
Mijn vader vindt dat ik behoor te gaan stemmen	1	2	3	4
Mijn moeder vindt dat ik behoor te gaan stemmen.	1	2	3	4
Mijn beste vriend(in) vindt dat ik behoor te gaan stemmen	1	2	3	4
Als ik niet stem, mag ik ook geen kritiek geven op de politiek	1	2	3	4
Gaan stemmen is een plicht tegenover de maatschappij	1	2	3	4

23. Waarom zou je **niet** gaan stemmen? Hieronder staat een aantal antwoorden.
Geef bij elk antwoord aan in welke mate jij het met dat antwoord eens bent.

1= geheel mee eens

2= mee eens

3= mee oneens

4= geheel mee oneens

Om zo te protesteren tegen de politiek in Nederland	1	2	3	4
In de Tweede Kamer wordt alleen gepraat en niets gedaan	1	2	3	4
Ik zie geen verschillen tussen de politieke partijen	1	2	3	4
Ik weet niet hoe dat stemmen gaat	1	2	3	4
Ik ben niet geïnteresseerd in de politiek	1	2	3	4
Mijn stem doet er toch niet toe	1	2	3	4
Mijn vader gaat ook niet stemmen	1	2	3	4
Mijn moeder gaat ook niet stemmen	1	2	3	4
Mijn beste vriend(in) gaat ook niet stemmen	1	2	3	4
Stemmen is geen plicht, maar een recht	1	2	3	4
Ik zou niet weten op welke partij ik zou moeten stemmen	1	2	3	4

24. Welke politieke partij heeft op dit moment jouw voorkeur?

Vink één van de onderstaande partijen aan.

- VVD
- PvdA
- PVV
- SP
- CDA
- D66
- GroenLinks
- ChristenUnie
- SGP
- Partij voor de Dieren
- Andere partij
- Weet niet

25. Welke politicus in de Tweede Kamer heeft op dit moment jouw voorkeur?

- Mark Rutte
- Diederik Samsom
- Geert Wilders
- Emile Roemer
- Maxime Verhagen
- Alexander Pechtold
- Jolande Sap
- Arie Slob
- Kees van der Staaij
- Marianne Thieme
- Ander politicus

26. Weet jij wat er in de politiek wordt bedoeld met ‘links’, ‘rechts’ of ‘het centrum’?

- ja, dat weet ik wel
- ja, een beetje
- nee, dat weet ik niet → ga naar vraag 28

27. Vind je jezelf ‘links’, ‘rechts’ of ‘het centrum’ georiënteerd?

- zeer links
- links
- het centrum
- rechts
- zeer rechts

28. In welke mate ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken?

Een 1 betekent dat je het helemaal mee eens met de uitspraak, een 4 betekent dat je het helemaal mee oneens bent met die uitspraak. Vink nu voor elke uitspraak het cijfer aan dat jouw mening geeft.

1= helemaal mee eens

2= mee eens

3= mee oneens

4= helemaal mee oneens

Politici zijn zakkenvullers	1	2	3	4
Politici houden zich aan hun beloften	1	2	3	4
Politici kicken op macht	1	2	3	4
Politici zijn betrouwbaar	1	2	3	4
Politici weten wat er onder het volk leeft	1	2	3	4
Politici kletsen als een kip zonder kop	1	2	3	4
Politici maken een goede afweging bij het nemen van politieke beslissingen	1	2	3	4
Politici weten niet problemen in de maatschappij op te lossen	1	2	3	4

29. Met sommige mensen in jouw omgeving praat je misschien wel eens over wat politici of politieke partijen zeggen en doen. Met anderen misschien nooit.

Wil je bij elk van deze personen aangeven of jij met hem of haar vaak, soms, zelden of nooit praat over wat politici of politieke partijen zeggen of doen.

1 = vaak

2 = soms

3 = zelden

4 = nooit

8 = ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader), geen moeder (of pleeg/stiefmoeder), geen beste vriend(in)

Vader (of pleeg/stiefvader)	1	2	3	4	8
Moeder (of pleeg/stiefmoeder)	1	2	3	4	8
Beste vriend(in)	1	2	3	4	8

30. Wil je bij elk van deze personen aangeven hoe vaak hij of zij wel eens geprobeerd heeft jou ervan te overtuigen dat *het goed is om te gaan stemmen* bij verkiezingen voor de Tweede Kamer?

1 = vaak

2 = soms

3 = zelden

4 = nooit

8 = ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader), geen moeder (of pleeg/stiefmoeder), geen beste vriend(in), geen favoriete leraar/lerares

Vader (of pleeg/stiefvader)	1	2	3	4	8
-----------------------------	---	---	---	---	---

Moeder (of pleeg/stiefmoeder)	1	2	3	4	8
-------------------------------	---	---	---	---	---

Beste vriend(in)	1	2	3	4	8
------------------	---	---	---	---	---

Favoriete leraar/ lerares	1	2	3	4	8
---------------------------	---	---	---	---	---

31. Wil je bij elk van deze personen aangeven of je verwacht dat hij of zij gaat stemmen bij de komende Tweede Kamerverkiezingen (als zij stemrecht zouden hebben)?

1 = zeker wel

2 = waarschijnlijk wel

3 = waarschijnlijk niet

4 = zeker niet

8 = ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader), geen moeder (of pleeg/stiefmoeder), geen beste vriend(in)

Vader (of pleeg/stiefvader)	1	2	3	4	8
-----------------------------	---	---	---	---	---

Moeder (of pleeg/stiefmoeder)	1	2	3	4	8
-------------------------------	---	---	---	---	---

Beste vriend(in)	1	2	3	4	8
------------------	---	---	---	---	---

Favoriete leraar/ lerares	1	2	3	4	8
---------------------------	---	---	---	---	---

32. Heb je dit schooljaar (2011/2012) van een leraar/lerares op school les gehad over politiek in Nederland?

nee, ik heb geen les hierover gehad.

ja, ik heb wel les hierover gehad.

33. Vind je het zeer belangrijk, tamelijk belangrijk of niet belangrijk dat er op school les over politiek in Nederland wordt gegeven?

zeer belangrijk

tamelijk belangrijk

niet belangrijk

34. Op hoeveel dagen heb je vorige week naar het Journaal of Jeugdjournaal op de televisie gekeken?
- vrijwel dagelijks
  - 5 á 6 dagen per week
  - 3 á 4 dagen per week
  - 1 á 2 dagen per week
  - minder dan 1 keer per week
  - ik kijk geen televisie
35. Op hoeveel dagen heb je vorige week op Internet informatie over politiek in Nederland gezien?
- vrijwel dagelijks
  - 5 á 6 dagen per week
  - 3 á 4 dagen per week
  - 1 á 2 dagen per week
  - minder dan 1 keer per week
  - ik kijk niet op internet naar informatie over politieke onderwerpen

Einde vragenlijst

Hartelijk dank voor je medewerking.

Bijlage 2: Mail aan scholen

Geachte heer Eroglu, beste docent,

Ik heb uw naam gekregen via de administratie om mijn verzoek tot u te richten.

Ik doe de masteropleiding Politicologie aan de universiteit van Leiden.

Voor mijn afstudeerscriptie doe ik een onderzoek naar jongeren en politiek.

Ik richt me op jongeren in de leeftijd 14 t/m 19 jaar die op een middelbare school zitten.

Voor het onderzoek heb ik een vragenlijst ontwikkeld die via een weblink beschikbaar is voor de respondenten. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 12 minuten.

U zou mij superblij maken als u (als docent maatschappij-wetenschappen) uw medewerking wilt verlenen door de weblink uit te zetten in uw klassen.

Ik zal morgenochtend of woensdagochtend (bijv. om 8.00 uur) met u telefonisch contact opnemen of u uw medewerking hieraan wilt verlenen.

Met vriendelijke groet,

Rosita Soerdjballi

Bijlage 3: Mail websurvey in te vullen door Hindoestaanse jongeren

Hi Gyan,

We hebben elkaar afgelopen vrijdagmiddag gesproken over mijn onderzoek naar Hindoestaanse jongeren en politiek.

Ik richt me op jongeren in de leeftijd 14 t/m 19 jaar die op een middelbare school (VMBO, MAVO, HAVO, VWO, Atheneum/Gymnasium) zitten.

Voor het onderzoek heb ik een vragenlijst opgesteld. Naast een aantal standaardvragen (o.a. leeftijd, opleiding en klas) zijn er specifieke vragen zoals je interesse en kennis van politiek, voorgenomen stemgedrag en media.

Zou je de vragenlijst via de link

https://uleidenss.eu.qualtrics.com/SE/?SID=SV_6nWkwzNivnjbmEQ willen invullen?

Het invullen kost ongeveer 10 minuten en je zou mij enorm mee helpen.

Zou je deze oproep ook naar je schoolvrienden willen mailen en vragen of ze de vragenlijst via de link in te vullen?

Onder degene die de vragenlijst hebben ingevuld, zullen 10 bioscoopbonnen worden verloot. (wel graag replyen op mijn mailadres als de vragenlijst volledig is ingevuld!!!).

Alvast bedankt.

Groeten

Rosita

Bijlage 4: Rechte tellingen stemintentie Hindoestaanse en niet-Hindoestaanse respondenten

1. Ben je een jongen of een meisje?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Jongens	44.1 %	48.9 %
Meisjes	55.9 %	51.1 %
Totaal	100 %	100 %

2. Wat is je leeftijd?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
14 jaar	26.6 %	13.5 %
15 jaar	20.9 %	18.5 %
16 jaar	18.6 %	30.9 %
17 jaar	18.6 %	29.2 %
18 jaar	10.2 %	7.3 %
19 jaar	5.1 %	0.6 %
Totaal	100 %	100 %

3. In welke klas zit je?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
2 ^e klas	15.3 %	8.4 %
3 ^e klas	31.1 %	16.3 %
4 ^e klas	28.2 %	52.9 %
5 ^e klas	17.5 %	18.5 %
6 ^e klas	7.9 %	3.9 %
Totaal	100 %	100 %

4. Op welke type school zit je?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
VMBO	23.7 %	15.7 %
MAVO	13.0 %	10.7 %
HAVO	32.2 %	40.4 %
VWO	13.6 %	16.3 %
Gymnasium/Atheneum	17.5 %	16.9 %
Totaal	100 %	100 %

5. Er wordt wel eens gesproken over het bestaan van verschillende sociale klassen en groepen. Als je jouw gezin tot een bepaalde klasse zou moeten rekenen, welke zou dat dan zijn?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Hogere klasse	11.3 %	11.8 %
Hogere middenklasse	27.7 %	29.2 %
Middenklasse	36.7 %	39.9 %
Hogere arbeidersklasse	3.4 %	4.5 %
Arbeidersklasse	4.0 %	1.1 %
Weet niet	16.9 %	13.5 %
Totaal	100 %	100 %

6. In welk land ben je geboren?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Nederland	86.4 %	92.7 %
Suriname	11.9 %	1.7 %
Marokko	0.0 %	0.5 %
Turkije	0.0 %	0.0 %
Ander land	1.7 %	5.1 %
Totaal	100 %	100 %

7. In welk land is je vader geboren?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Nederland	3.4 %	64.6 %
Suriname	91.0 %	12.9 %
Marokko	0.0 %	3.9 %
Turkije	0.0 %	5.1 %
Ander land	5.6 %	13.5 %
Totaal	100 %	100 %

8. In welk land is je moeder geboren?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Nederland	4.5 %	65.2 %
Suriname	92.7 %	13.5 %
Marokko	0.0 %	2.8 %
Turkije	0.0 %	4.5 %
Ander land	2.8 %	14.0 %
Totaal	100 %	100 %

9. Voel je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met Nederland?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer sterk verbonden	41.2 %	41.6 %
Tamelijk sterk verbonden	49.7 %	50.0 %
Niet verbonden	9.0 %	8.4 %
Totaal	100 %	100 %

10. Voel je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Nederlanders?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer sterk verbonden	24.3 %	28.1 %
Tamelijk sterk verbonden	62.1 %	60.1 %
Niet verbonden	13.6 %	11.8 %
Totaal	100 %	100 %

11. Voel je zeer sterk, tamelijk sterk of niet verbonden met andere Hindoestanen in Nederland?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer sterk verbonden	50.8 %	6.2 %
Tamelijk sterk verbonden	46.9 %	26.4 %
Niet verbonden	2.3 %	67.4 %
Totaal	100 %	100 %

12. Reken jij jezelf tot een bepaalde godsdienst? Zo ja, welke?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Hindoeïsme	100 %	0.0 %
Rooms-katholiek	0.0 %	10.1 %
Nederlands Hervormd	0.0 %	0.6 %
Gereformeerd	0.0 %	1.7 %
Islam	0.0 %	17.4 %
Overige	0.0 %	6.7 %
Geen godsdienst	0.0 %	63.5 %
Totaal	100 %	100 %

13. Hoe vaak ga je naar de kerk of andere godsdienstige bijeenkomsten?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 98
Minstens 1 keer per week	5.1 %	17.3 %
Minstens 1 keer per maand	19.2 %	8.2 %
Enkele keren per jaar	36.2 %	19.4 %
Eén keer per jaar of minder	19.8 %	17.3 %
Nooit	19.8 %	37.8 %
Totaal	100 %	100 %

14. Ben je in politieke onderwerpen zeer geïnteresseerd, tamelijk geïnteresseerd of niet geïnteresseerd?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	13.0 %	13.5 %
Tamelijk geïnteresseerd	53.7 %	48.9 %
Niet geïnteresseerd	33.3 %	37.6 %
Totaal	100 %	100 %

15. Hieronder staan enkele onderwerpen. Geef bij elk onderwerp aan in welke mate je daarin geïnteresseerd of ongeïnteresseerd bent. Vink bij elk onderwerp één van de cijfers aan.

a. Werkloosheid

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	24.9 %	19.7 %
Tamelijk geïnteresseerd	57.0 %	51.1 %
Niet geïnteresseerd	18.1 %	29.2 %
Totaal	100 %	100 %

b. Criminaliteit

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	37.9 %	32.0 %
Tamelijk geïnteresseerd	45.7 %	47.8 %
Niet geïnteresseerd	16.4 %	20.2 %
Totaal	100 %	100 %

c. Milieuvervuiling

	Hindoestaanse respondenten N=177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	19.2 %	24.7 %
Tamelijk geïnteresseerd	48.6 %	42.2 %
Niet geïnteresseerd	32.2 %	33.1 %
Totaal	100 %	100 %

d. Discriminatie

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	51.4 %	41.0 %
Tamelijk geïnteresseerd	36.2 %	34.3 %
Niet geïnteresseerd	12.4 %	24.7 %
Totaal	100 %	100 %

e. Oorlog

	Hindoestaanse respondenten N=177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	26.6 %	39.3 %
Tamelijk geïnteresseerd	48.5 %	38.8 %
Niet geïnteresseerd	24.9 %	21.9 %
Totaal	100 %	100 %

f. Armoede in de wereld

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	40.1 %	33.7 %
Tamelijk geïnteresseerd	43.5 %	43.3 %
Niet geïnteresseerd	16.4 %	23.0 %
Totaal	100 %	100 %

g. Terrorisme

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	26.0 %	33.1 %
Tamelijk geïnteresseerd	50.3 %	42.1 %
Niet geïnteresseerd	23.7 %	24.7 %
Totaal	100 %	100 %

h. Drugsgebruik

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	26.0 %	27.0 %
Tamelijk geïnteresseerd	43.5 %	42.7 %
Niet geïnteresseerd	30.5 %	30.3 %
Totaal	100 %	100 %

i. Eurocrisis

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	33.3 %	21.3%
Tamelijk geïnteresseerd	45.8 %	45.6 %
Niet geïnteresseerd	20.9 %	33.1 %
Totaal	100 %	100 %

j. Dictators

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	19.2 %	21.3 %
Tamelijk geïnteresseerd	42.9 %	40.5 %
Niet geïnteresseerd	37.9 %	38.2 %
Totaal	100 %	100 %

Vraag 15 geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer geïnteresseerd	75.2 %	68.4 %
Tamelijk geïnteresseerd	19.7 %	25.3 %
Weinig geïnteresseerd	5.1 %	6.2 %
Totaal	100 %	100 %

16. Hoeveel weet jij van de politiek in Nederland?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Heel veel	4.5 %	2.8 %
Veel	42.9 %	47.2 %
Weinig	44.6 %	39.9 %
Heel weinig	7.9 %	10.1 %
Totaal	100 %	100 %

17. Hoeveel weet jij van wat de regering doet?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Heel veel	4.5 %	3.4 %
Veel	42.4 %	42.7 %
Weinig	47.5 %	41.6 %
Heel weinig	5.6 %	12.3 %
Totaal	100 %	100 %

18. Hoeveel weet jij van wat de Tweede Kamer doet?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Heel veel	6.2 %	3.4 %
Veel	44.1 %	51.7 %
Weinig	44.1 %	33.7 %
Heel weinig	5.6 %	11.2 %
Totaal	100 %	100 %

19. Hoeveel weet jij van de politieke partijen doen?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Heel veel	6.8 %	3.9 %
Veel	40.7%	42.7 %
Weinig	46.3 %	45.5 %
Heel weinig	6.2 %	7.9 %
Totaal	100 %	100 %

Vragen 16 t/m 19 geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Heel veel	2.3 %	5.6 %
Veel	31.0 %	29.1 %
Weinig	58.7 %	58.5 %
Heel weinig	8.0 %	6.8 %
Totaal	100 %	100 %

20. Hier volgen enkele uitspraken. In welke mate ben je het eens of oneens met deze uitspraak.

a. Ik vind mezelf heel goed in staat om een actieve rol te spelen in de politiek.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	7.3%	11.2 %
Mee eens	33.9 %	39.9 %
Mee oneens	42.9 %	28.1 %
Geheel mee oneens	15.9 %	20.8 %
Totaal	100 %	100 %

b. Ik denk dat ik het in de politiek even goed zou doen als de meeste andere mensen.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	10.2 %	12.4 %
Mee eens	29.9 %	37.6 %
Mee oneens	44.6 %	30.3 %
Geheel mee oneens	15.3 %	19.7 %
Totaal	100 %	100 %

c. Soms lijkt de politiek zo ingewikkeld dat mensen zoals ik niet echt kunnen begrijpen wat er speelt.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	20.9 %	12.9 %
Mee eens	37.3 %	32.6 %
Mee oneens	29.4 %	32.6 %
Geheel mee oneens	12.4 %	21.9 %
Totaal	100 %	100 %

Vraag 20 Geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	9.6 %	14.6 %
Mee eens	48.0 %	50.6 %
Mee oneens	38.4 %	31.4 %
Geheel mee oneens	4.0 %	3.4 %
Totaal	100 %	100 %

21. Stel dat er morgen verkiezingen zouden zijn voor de Tweede Kamer en je zou mogen stemmen. Ga je dan wel of niet stemmen?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeker wel	36.7 %	48.3 %
Waarschijnlijk wel	39.5 %	23.0 %
Waarschijnlijk niet	19.8 %	21.3 %
Zeker niet	4.0 %	7.3 %
Totaal	100 %	100 %

22. Waarom zou je **wel** gaan stemmen? Hieronder staat een aantal antwoorden. Geef bij elk antwoord aan in welke mate jij het met dat antwoord eens bent.

a. Ik vind één politicus of partij de beste.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N= 127
Geheel mee eens	14.1 %	15.0 %
Mee eens	40.7 %	36.2 %
Mee oneens	35.6 %	37.8 %
Geheel mee oneens	9.6 %	11.0 %
Totaal	100 %	100 %

b. Ik ben voor de democratie.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N= 127
Geheel mee eens	49.6 %	53.5 %
Mee eens	34.1 %	34.6 %
Mee oneens	14.1 %	9.5 %
Geheel mee oneens	2.2 %	2.4 %
Totaal	100 %	100 %

c. Ik wil invloed uitoefenen op de Tweede Kamer.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	22.2 %	22.0 %
Mee eens	49.7 %	49.7 %
Mee oneens	24.4 %	22.8 %
Geheel mee oneens	3.7 %	5.5 %
Totaal	100 %	100 %

d. Ik ben geïnteresseerd in politiek.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	16.3 %	15.0 %
Mee eens	39.3 %	44.1 %
Mee oneens	38.5 %	31.5 %
Geheel mee oneens	5.9 %	9.4 %
Totaal	100 %	100 %

e. Mijn vader vindt dat ik behoor te gaan stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	12.6 %	17.3 %
Mee eens	32.6 %	22.1 %
Mee oneens	28.1 %	32.3 %
Geheel mee oneens	26.7 %	28.3 %
Totaal	100 %	100 %

f. Mijn moeder vindt dat ik behoor te gaan stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	14.8 %	19.7 %
Mee eens	31.1 %	21.3 %
Mee oneens	26.7 %	30.7 %
Geheel mee oneens	27.4 %	28.3 %
Totaal	100 %	100 %

g. Mijn beste vriend(in) vindt dat ik behoor te gaan stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	14.1 %	8.7 %
Mee eens	26.6 %	17.3 %
Mee oneens	26.7 %	37.0 %
Geheel mee oneens	32.6 %	37.0 %
Totaal	100 %	100 %

h. Als ik niet stem, mag ik ook geen kritiek geven op de politiek.

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	26.7 %	28.3 %
Mee eens	20.7 %	27.6 %
Mee oneens	28.9 %	28.4 %
Geheel mee oneens	23.7 %	15.7 %
Totaal	100 %	100 %

i. Gaan stemmen is een plicht tegenover de maatschappij

	Hindoestaanse respondenten N= 135	niet-Hindoestaanse respondenten N=127
Geheel mee eens	29.6 %	22.0 %
Mee eens	27.4 %	41.0 %
Mee oneens	28.9 %	21.3 %
Geheel mee oneens	14.1 %	15.7 %
Totaal	100 %	100 %

23. Waarom zou je **niet** gaan stemmen? Hieronder staat een aantal antwoorden.
Geef bij elk antwoord aan in welke mate jij het met dat antwoord eens bent.

a. Om zo te protesteren tegen de politiek in Nederland.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	4.8 %	7.8 %
Mee eens	21.4 %	21.6 %
Mee oneens	52.4 %	35.3 %
Geheel mee oneens	21.4 %	35.3 %
Totaal	100 %	100 %

b. In de Tweede Kamer wordt alleen gepraat en niets gedaan.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	9.5 %	17.6 %
Mee eens	36.7 %	21.6 %
Mee oneens	50.0 %	45.1 %
Geheel mee oneens	4.8 %	15.7 %
Totaal	100 %	100 %

c. Ik zie geen verschillen tussen de politieke partijen.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	4.8 %	9.8 %
Mee eens	33.3 %	27.5 %
Mee oneens	42.9 %	39.2 %
Geheel mee oneens	19.0 %	23.5 %
Totaal	100 %	100 %

d. Ik weet niet hoe dat stemmen gaat.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	4.8 %	9.8 %
Mee eens	26.2 %	11.8 %
Mee oneens	28.5 %	45.1 %
Geheel mee oneens	40.5 %	33.3 %
Totaal	100 %	100 %

e. Ik ben niet geïnteresseerd in de politiek.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	33.3 %	35.3 %
Mee eens	33.3 %	35.3 %
Mee oneens	28.6 %	23.5 %
Geheel mee oneens	4.8 %	5.9 %
Totaal	100 %	100 %

f. Mijn stem doet er toch niet toe.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	9.5 %	17.6 %
Mee eens	40.5 %	15.7 %
Mee oneens	38.1 %	51.0 %
Geheel mee oneens	11.9 %	15.7 %
Totaal	100 %	100 %

g. Mijn vader gaat ook niet stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	7.1 %	21.6 %
Mee eens	9.5 %	17.6 %
Mee oneens	54.8 %	23.5 %
Geheel mee oneens	28.6 %	37.3 %
Totaal	100 %	100 %

h. Mijn moeder gaat ook niet stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	4.8 %	19.6 %
Mee eens	9.5 %	27.5 %
Mee oneens	54.7 %	17.6 %
Geheel mee oneens	31.0 %	35.3 %
Totaal	100 %	100 %

i. Mijn beste vriend(in) gaat ook niet stemmen.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	11.9 %	21.5 %
Mee eens	19.0 %	19.6 %
Mee oneens	42.9 %	21.6 %
Geheel mee oneens	26.2 %	37.3 %
Totaal	100 %	100 %

j. Stemmen is geen plicht, maar een recht.

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	33.3 %	41.2 %
Mee eens	35.7 %	25.5 %
Mee oneens	21.5 %	19.6 %
Geheel mee oneens	9.5 %	13.7 %
Totaal	100 %	100 %

k. Ik zou niet weten op welke partij ik zou moeten stemmen

	Hindoestaanse respondenten N= 42	niet-Hindoestaanse respondenten N= 51
Geheel mee eens	19.0 %	37.3 %
Mee eens	47.7 %	33.3 %
Mee oneens	19.0 %	3.9 %
Geheel mee oneens	14.3 %	25.5 %
Totaal	100 %	100 %

24. Welke politieke partij heeft op dit moment jouw voorkeur?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
VVD	7.9 %	11.2 %
PvdA	42.9 %	27.0 %
PVV	8.5 %	10.7 %
SP	3.4 %	10.1 %
CDA	1.1 %	3.4 %
D66	5.1 %	6.2 %
GroenLinks	1.7 %	2.8 %
ChristenUnie	0.6 %	0.6 %
SGP	0.0 %	0.0 %
Partij voor de Dieren	2.8 %	3.9 %
Andere partij	1.1 %	1.1 %
Weet niet	24.9 %	23.0 %
Totaal	100 %	100%

25. Welke politicus in de Tweede Kamer heeft op dit moment jouw voorkeur?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Mark Rutte	31.1 %	30.9 %
Diederik Samsom	13.6 %	12.4 %
Geert Wilders	14.1 %	11.8 %
Emile Roemer	5.1 %	7.3 %
Maxime Verhagen	5.1 %	1.1 %
Alexander Pechtold	5.6 %	6.2 %
Jolande Sap	1.7 %	1.1 %
Arie Slob	0.0 %	0.6 %
Kees van der Staaij	0.6 %	0.0 %
Marianne Thieme	1.7 %	2.8 %
Ander politicus	21.5 %	25.8 %
Totaal	100 %	100%

26. Weet jij wat er in de politiek wordt bedoeld met 'links', 'rechts' of 'het centrum'?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Ja, dat weet ik wel	48.6 %	65.2 %
Ja, een beetje	30.5 %	21.3 %
Nee, dat weet ik niet	20.9 %	13.5 %
Totaal	100 %	100%

27. Vind je jezelf 'links', 'rechts' of 'het centrum' georiënteerd?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer links	1.4 %	2.6 %
Links	22.1 %	23.4 %
Het centrum	61.4 %	40.9 %
Rechts	14.3 %	27.3 %
Zeer rechts	0.7 %	5.8 %
Totaal	100 %	100 %

28. In welke mate ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken?

a. Politici zijn zakkenvullers.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	14.7 %	14.6 %
Mee eens	43.5 %	34.8 %
Mee oneens	37.3 %	42.7 %
Geheel mee oneens	4.5 %	7.9 %
Totaal	100 %	100 %

b. Politici houden zich aan hun beloften.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	4.0 %	3.4 %
Mee eens	23.2 %	25.8 %
Mee oneens	55.9 %	55.6 %
Geheel mee oneens	16.9 %	15.2 %
Totaal	100 %	100 %

c. Politici kicken op macht.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	13.6 %	17.4 %
Mee eens	55.3 %	33.7 %
Mee oneens	27.1 %	38.2 %
Geheel mee oneens	4.0 %	10.7 %
Totaal	100 %	100 %

d. Politici zijn betrouwbaar.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	1.7 %	2.8 %
Mee eens	36.7 %	43.3 %
Mee oneens	48.0 %	42.1 %
Geheel mee oneens	13.6 %	11.8 %
Totaal	100 %	100 %

e. Politici weten wat er onder het volk leeft.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	4.0 %	5.1 %
Mee eens	36.7 %	46.6 %
Mee oneens	42.9 %	35.4 %
Geheel mee oneens	16.4 %	12.9 %
Totaal	100 %	100 %

f. Politici kletsen als een kip onder kop.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	15.3 %	12.4 %
Mee eens	36.7 %	29.2 %
Mee oneens	40.1 %	50.5 %
Geheel mee oneens	7.9 %	7.9 %
Totaal	100 %	100 %

g. Politici maken een goede afweging bij het nemen van politieke beslissingen.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	5.6 %	9.0 %
Mee eens	45.2 %	54.5 %
Mee oneens	43.0 %	29.8 %
Geheel mee oneens	6.2 %	6.7 %
Totaal	100 %	100 %

h. Politici weten niet problemen in de maatschappij op te lossen.

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	11.3 %	10.7 %
Mee eens	42.4 %	35.4 %
Mee oneens	40.1 %	51.1 %
Geheel mee oneens	6.2 %	2.8 %
Totaal	100 %	100 %

Vraag 28 Geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Geheel mee eens	22.6 %	15.2 %
Mee eens	72.3 %	79.2 %
Mee oneens	5.1 %	5.6 %
Geheel mee oneens	0.0 %	0.0 %
Totaal	100 %	100%

29. Met sommige mensen in jouw omgeving praat je misschien wel eens over wat politici of politieke partijen zeggen en doen. Met anderen misschien nooit. Wil je bij elk van deze personen aangeven of jij met hem of haar vaak, soms, zelden of nooit praat over wat politici of politieke partijen zeggen of doen.

a. Vader

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	14.7 %	14.0 %
Soms	31.6 %	37.7 %
Zelden	27.1 %	20.8 %
Nooit	19.8 %	21.9 %
Ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader)	6.8 %	5.6 %
Totaal	100 %	100 %

b. Moeder

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	6.2 %	11.8 %
Soms	36.7 %	35.4 %
Zelden	33.9 %	28.6 %
Nooit	21.5 %	22.5 %
Ik heb geen moeder (of pleeg/moeder)	1.7 %	1.7 %
Totaal	100 %	100 %

c. Beste vriend(in)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	9.0 %	6.2 %
Soms	22.1 %	18.5 %
Zelden	27.1 %	24.7 %
Nooit	40.1 %	47.2 %
Ik heb geen beste vriend(in)	1.7 %	3.4 %
Totaal	100 %	100 %

Vraag 29 Geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	9.1%	12.3 %
Soms	39.6 %	37.1 %
Zelden	30.4 %	28.7 %
Nooit	13.0 %	14.0 %
Ik heb geen beste vriend(in)	7.9 %	7.9 %
Totaal	100 %	100 %

30. Wil je bij elk van deze personen aangeven hoe vaak hij of zij wel eens geprobeerd heeft jou ervan te overtuigen dat *het goed is om te gaan stemmen* bij verkiezingen voor de Tweede Kamer?

a. Vader

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	12.4 %	9.0 %
Soms	21.5 %	21.3 %
Zelden	18.6 %	19.7 %
Nooit	38.5 %	43.3 %
Ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader)	9.0 %	6.7 %
Totaal	100 %	100 %

b. Moeder

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	11.3 %	9.6 %
Soms	17.5 %	22.4 %
Zelden	23.2 %	21.9 %
Nooit	44.0 %	44.4 %
Ik heb geen moeder (of pleeg/moeder)	4.0 %	1.7 %
Totaal	100 %	100%

c. Beste vriend(in)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	7.9 %	3.4 %
Soms	9.6 %	11.8 %
Zelden	23.7 %	18.5 %
Nooit	55.4 %	64.6 %
Ik heb geen beste vriend(in)	3.4 %	1.7 %
Totaal	100 %	100%

d. Favoriete leraar/ lerares

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	13.6 %	9.0 %
Soms	22.6 %	24.2 %
Zelden	15.2 %	20.2 %
Nooit	42.4 %	39.3 %
Ik heb geen favoriete leraar/lerares	6.2 %	7.3 %
Totaal	100 %	100%

Vraag 30 Geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	8.5 %	6.7%
Soms	24.8 %	22.4 %
Zelden	25.4 %	32.0 %
Nooit	27.7 %	26.4 %
Ik heb geen favoriete leraar/lerares	13.6 %	12.4 %
Totaal	100 %	100%

31. Wil je bij elk van deze personen aangeven of je verwacht dat hij of zij gaat stemmen bij de komende Tweede Kamerverkiezingen (als zij stemrecht zouden hebben)?

a. Vader

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	35.0 %	47.2 %
Soms	35.6 %	24.1 %
Zelden	12.4 %	9.0 %
Nooit	8.5 %	12.4 %
Ik heb geen vader (of pleeg/stiefvader)	8.5 %	7.3%
Totaal	100 %	100%

b. Moeder

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	33.9 %	50.0 %
Soms	38.4 %	23.6 %
Zelden	14.1 %	9.0 %
Nooit	11.9 %	15.2 %
Ik heb geen moeder (of pleeg/moeder)	1.7 %	2.2 %
Totaal	100 %	100 %

c. Beste vriend(in)

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	16.9 %	12.9 %
Soms	33.3 %	22.5 %
Zelden	21.5 %	28.7 %
Nooit	24.9 %	32.0 %
Ik heb geen beste vriend(in)	3.4 %	3.9 %
Totaal	100 %	100 %

d. Favoriete leraar/ lerares

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	33.3 %	36.5 %
Soms	34.5 %	37.6 %
Zelden	14.2 %	8.4 %
Nooit	9.0 %	9.6 %
Ik heb geen favoriete leraar/ lerares	9.0 %	7.9 %
Totaal	100 %	100 %

Vraag 31 Geschaald

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vaak	32.1 %	38.3 %
Soms	33.9 %	30.9 %
Zelden	10.3 %	11.9 %
Nooit	5.6 %	5.1 %
Ik heb geen favoriete leraar/ lerares	18.1 %	14.0 %
Totaal	100 %	100 %

32. Heb je dit schooljaar (2011/2012) van een leraar/lerares op school les gehad over politiek in Nederland?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Nee, ik heb geen les hierover gehad.	32.8 %	24.2 %
Ja, ik heb wel les hierover gehad.	67.2 %	75.8 %
Totaal	100 %	100 %

33. Vind je het zeer belangrijk, tamelijk belangrijk of niet belangrijk dat er op school les over politiek in Nederland wordt gegeven?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Zeer belangrijk	37.3 %	43.8 %
Tamelijk belangrijk	55.4 %	41.6 %
Niet belangrijk	7.3 %	14.6 %
Totaal	100 %	100 %

34. Op hoeveel dagen heb je vorige week naar het journaal of jeugdjournaal op de televisie gekeken?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vrijwel dagelijks	28.2 %	18.0 %
5 á 6 dagen per week	12.5 %	10.7 %
4 á 3 dagen per week	23.7 %	25.8 %
1 á 2 dagen per week	18.1 %	21.3 %
Minder dan 1 keer per week	14.1 %	18.0 %
Ik kijk geen televisie	3.4 %	6.2 %
Totaal	100 %	100 %

35. Op hoeveel dagen heb je vorige week op Internet informatie over politiek in Nederland gezien?

	Hindoestaanse respondenten N= 177	niet-Hindoestaanse respondenten N= 178
Vrijwel dagelijks	15.3 %	15.2 %
5 á 6 dagen per week	3.3 %	8.4 %
4 á 3 dagen per week	15.3 %	10.7 %
1 á 2 dagen per week	26.6 %	19.6 %
Minder dan 1 keer per week	16.9 %	21.9 %
Ik kijk niet op internet naar informatie over politieke onderwerpen	22.6 %	24.2 %
Totaal	100 %	100 %